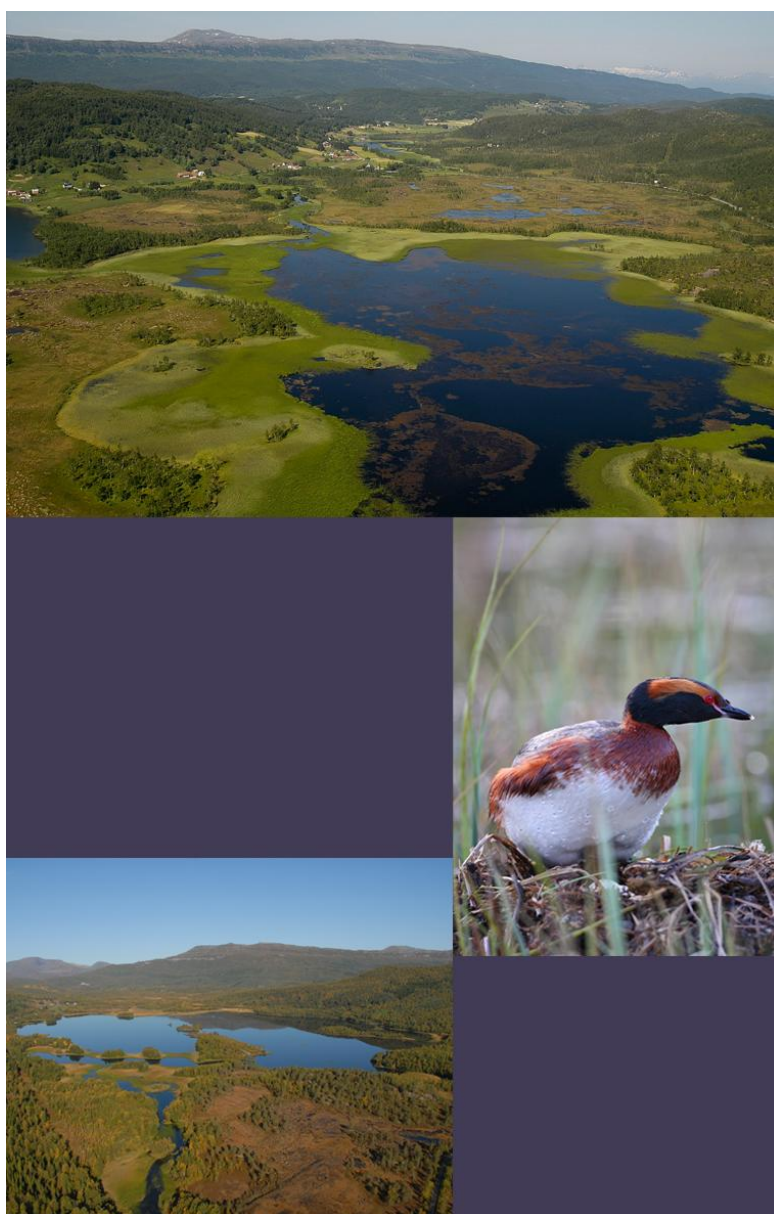




Fylkesmannen i  
Nordland

# Forvaltningsplan for **Grunnvatnet naturreservat** Ballangen kommune, Nordland



**Rapport 2011 – 4**

Fylkesmannen i Nordland  
Moloveien 10  
8002 Bodø

# Rapport

Nr. 2011 - 4

<b>Tittel:</b> Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat. Ballangen kommune, Nordland		
<b>Utgiver:</b> Fylkesmannen i Nordland		
<b>Antall sider:</b> 67 s inkludert vedlegg 1 – 6 20 s vedlegg 7 (egen del)	<b>ISBN:</b> 978-82-92558-43-0	<b>Dato:</b> 09.08.11
<b>Forsidefoto:</b> Grunnvatnet og Børselva – Norges Vassdrags – og Energidirektorat (NVE) Horndykker – Gunnar Rofstad Djupvatnet - NVE		
<b>Utarbeidet av:</b> Mia M. Husdal E-post: <a href="mailto:mma@fmno.no">mma@fmno.no</a>		
<b>Emneord:</b> Forvaltningsplan Grunnvatnet naturreservat Ballangen kommune Våtmark		
<b>Sammendrag:</b> Grunnvatnet naturreservat ble fredet i 1997 og er et næringsrikt våtmarksområde. Den meandrerende Børselva har blitt restaurert etter kraftig gjengroing. I tillegg er det to kulturlandskapssjøer i reservatet, Grunnvatnet og Knutvatnet samt fattigere Djupvatnet med et godt utviklet elvedelta. Reservatet har noen av landsdelens største bestander av horndykker, brunnakke og toppand. I tillegg hekker blant annet arter som sangsvane, smålom og storlom i stabile bestander i reservatet.  De største brukerinteressene i reservatet er knyttet til friluftsliv, fiskeaktiviteter og forurensing. I tillegg ligger det tre hytter i reservatet. I forhold til skjøtsel er det viktig å få god tilstand på vannkvaliteten gjennom å redusere avrenningen til Børselva. For å kanalisere ferdsel bort fra hekkende fugl langs Børselva kan bygging av fugletårn og opprettelse av faste fiskeplasser være gode løsninger.		

## Innhold

1	Innledning.....	4
2	Grunnvatnet naturreservat .....	5
2.1	Områdebeskrivelse .....	5
2.1	Børselvprosjektet.....	6
3	Naturfaglige verdier .....	8
3.1	Vegetasjon.....	8
3.2	Fuglelivet.....	10
3.3	Fisk.....	12
3.4	Pattedyr .....	12
4	Bevaringsmål.....	12
4.1	Bevaringsmål knyttet til naturtyper.....	13
4.2	Bevaringsmål knyttet til fugl.....	14
5	Brukerinteresser .....	15
5.1	Verneforskriften og andre rammer .....	15
5.2	Primærnæring – jordbruk, reindrift og skogbruk .....	16
5.3	Forurensing .....	17
5.4	Friluftsliv, jakt og fiske .....	19
5.5	Undervisning, formidling og forskning.....	21
5.6	Bygninger og tekniske inngrep .....	22
5.7	Motorferdsel.....	23
6	Forvaltningsoppgaver og tiltak.....	24
6.1	Oppsyn .....	24
6.2	Skjøtsel.....	25
6.3	Overvåkning.....	27
6.4	Informasjon og tilrettelegging.....	28
7	Saksbehandling.....	30
7.1	Forvaltningsmyndigheter .....	30
7.2	Lovverk, føringer og forvaltning.....	31
8	Forvaltningsplanens varighet .....	35
9	Lovverk og forskrifter .....	36
10	Litteratur.....	36
11	Vedlegg .....	38

## 1 Innledning

Grunnvatnet naturreservat ble fredet ved kongelig resolusjon av 19. desember 1997. Reservatet dekker et areal på ca. 4.450 daa, hvorav ca. 1.150 daa er landareal mens resten er ferskvann (se figur 1). Hele reservatet ligger i Ballangen kommune i Nordland fylke og er privateid.

Formålet med vernet er ”å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl.”

Som grunnlag for vernet ble området kartlagt på 70-tallet. Det har og vært gjennomført flere fugletellinger i området fra 1957 og fram til i dag. I forbindelse med regulering av Børsvatn kraftverk har det også vært gjennomført vegetasjonskartlegging i deler av reservatet. For å skaffe oppdatert informasjon ble det gjennomført ny kartlegging av fugl og naturtyper i 2009.

Ofoten jordskifterett merket reservatet i 2003 (saksnr. 1999/7) med grensemerker. Fylkesmannen har fått de nøyaktige grensepunktene fra Jordskifteretten og oppbevarer både papirkart (1 : 7500) og digitale kartfiler.

Naturreservat er den strengeste form for vern et område vernet etter den gamle naturvernloven kan ha. Den nye naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009 og erstatter blant annet den gamle naturvernloven. Etter denne datoen skal Grunnvatnet naturreservat forvaltes etter den nye loven, men forskriften som



**Figur 1:** Oversiktskart, Grunnvatnet naturreservat i Ballangen kommune

ble vedtatt ved vern i 1997 gjelder fortsatt (se kapittel 7).

Forvaltningsplaner for naturreservat lages etter en felles mal, men tilpasses hvert enkelt verneområde og forskrift. Verneforskriften setter rammene for forvaltningsplanen, og forvaltningsplanen kan derfor ikke utforme retningslinjer som går ut over det som er hjemlet i verneforskriften.

En forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Hensikten med en forvaltningsplan er at den skal sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og tilrettelegging. Forvaltningsplanen er ikke juridisk

bindende, men gir retningslinjer for forvaltningen av området.

Forvaltningsplanen for Grunnvatnet er delt i to hoveddeler. Den første delen beskriver naturforholdene, trusselfaktorer, brukerinteresser og forvaltningsmål. Den andre delen beskriver forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Det er gjort kostnadsoverslag og satt opp hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene.

Sametinget har meldt at de ikke ser behov for at det etableres eget arbeidsutvalg. Sametinget har heller ikke sett behov for å konsultere Fylkesmannen i Nordland i prosessen.

En referansegruppe bestående av Jorunn Hagan fra Ballangsmark grunneierlag og Djupåsen grendelag, Kjell Hauge fra Ballangen kommune, Nils Neteland fra Norges Naturvernforbund, Odd – Anders Arntsen fra Ballangen Energi, Elise Pedersen fra Ungdomsrådet og Harry Ødegård fra Norsk Ornitologisk forening har bidratt i prosessen.

## 2 Grunnvatnet naturreservat

### 2.1 Områdebeskrivelse

Grunnvatnet naturreservat er en del av Forsåvassdraget i Ballangen kommune sør i Ofoten. Reservatet ligger ca fem kilometer sørvest for Ballangen sentrum som er det største tettstedet i kommunen. Området består av et lavtliggende bredt eie som strekker seg fra Ballangen sentrum i nordøst og mot Efjorden på grensa til Tysfjord i sørvest.

Landskapet er flatt til småkupert og reservatet ligger i hovedsak på 80 m.o.h. Børselva starter på 90 m.o.h. og har et fall på ca 10 m. Fallet skjer i hovedsak på de første 300 m etter Børsvatnet. Nedbørfeltet omfatter i første rekke Børselv-vassdraget som kommer fra øst/sørøst og Storelva fra nordvest. Nedbørsfeltet er på ca 126 km<sup>2</sup>. Våtmarksområdet drenerer mot Efjorden i vest via Forsåvatnet.



Nordvest for Grunnvatnet

Foto: G. Gaarder

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

Reservatet består av tre delområder. Børselva på ca 3.5 km er stilleflytende og har mye vannvegetasjon med enkelte helt overgrodde partier. Mot vest ligger det jordbruksareal med flere gårdsbruk og mot øst dominerer lauvskogsområder.

Grunnvatnet på ca 2 km<sup>2</sup> har store gruntområder og mange bukter og vikar. De to største tilløpselvene er Børselva i nord og Botnelva i sør. I tillegg kommer tre små bekker fra nordvest. Vatnet er næringsrikt og er omkranset av store myrområder i nord, vest og sør og bjørkeskog i øst. Knutvatnet er en avsnørt del av Grunnvatnet i nord. I nord omgis Knutvatnet av relativt næringsfattige myrområder og ellers grenser det til landbruksareal og skogsområder. I øst er Åsvatnet avsnørt fra Grunnvatnet og fra Åsvatnet går Åselva til Djupvatnet.

Djupvatnet på ca 1 km<sup>2</sup> har tilløp fra Grunnvatnet og Storelva, hvor Storelva i dag er det største tilløpet.

Berggrunnen i Grunnvatnet naturreservat består i hovedsak av kalkfattig glimmerskifer, men et bånd med kalkspatmarmor kommer inn fra nordøst gjennom Djupvatnet og Knutvatnet. I tillegg er det mye kalkrik berggrunn i andre deler av nedbørsfeltet. Reservatet er dekt av løsmasser, både torv og forvittringsmateriale.

Ballangen ligger i hovedsak i en svakt oseanisk seksjon. Nedbørsmengden er moderat og ligger på mellom 800 -1500 mm i året med et middels snødekke.

Sametinget har opplyst om at det finnes totalt seks registrerte gammetufter i området. Det er Sametinget som har myndighet til å gjennomføre skjøtsel og tilrettelegging av automatisk fredete samiske kulturminner og kulturmiljøer. I forhold til andre kulturminner er Nordland fylkeskommune myndighet.

### **2.1 Børselvprosjektet**

Børsvatnet, som Børselva har utløp fra, ble første gang regulert i 1921. Hensikten var å gi vann til gruvedrift i Bjørkåsen samt drikkevann. I 1960-årene kom kraftverket inn i det lokale samkjøringsnettet og det var kun vannslipp ved flom. I 1978 kjøpte Ballangen kommunale el – verk (senere Ballangen Energi) kraftverket. Fram til 1993 var det ikke satt krav til minstevannføring i vassdraget og vannføringa kom i hovedsak fra nedbørsfeltet til Børselva. På 60-tallet ble det etablert en jordbrukskanal ut i Børselva som resulterte i at store mengder finmasser ble tilført elva. Kombinasjonen av liten vannføring, jordbrukskanalen og stor avrenning fra landbruket resulterte i kraftig gjengroing av elva.

Undersøkelser av elva på 1980-tallet konkluderte med at Børselva var uegnet som gyte- og oppvekstområde for ørret og det ble ikke funnet fisk i elva. I Grunnvatnet ble det funnet ørret som var påvirket av at vatnet var i en eutrofiseringsprosess og det ble også funnet død fisk under isen på våren på grunn av oksygenmangel.



Flåtearbeid under graving i Børselva Foto: NVE

I 1993 ble minstevannsføring i Børselva vedtatt som et vilkår for videre konsesjon. Dette medførte at det minimum skulle slippes 100 l/s vann gjennom demninga i Børsvatnet til enhver tid. I tillegg kom det pålegg om minimum to spyleflommer årlig.

I 1997 var store deler av Børselva gjengrodd og det var kun i deler av Djupvika det var et forholdsvis stort åpent vannspeil. I tillegg var mange av buktene og vikene i Grunnvatnet gjengrodd. Derfor ble det startet et større forsknings- og utredningsprosjekt i Børselva (Børselvprosjektet) hvor både Norges Vassdrag- og Energidirektorat (NVE), Ballangen Energi, Ballangen kommune, Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA) og Fylkesmannen i Nordland deltok.

Prosjektet har hatt som mål å bedre både de fysiske-kjemiske forholdene i elva og levevilkårene for fisk og fugl i vassdraget. For å redusere forurensingen er jordbrukskanalen plastret, fangdammer etablert og tilsig fra punktkilder redusert.

For å åpne vannspeilet i elva ble det laget tre terskler i Børselva. Samtidig ble det i nedre deler av elva gravd 4-5 m dype og 2-3 m brede kanaler hvor det i etterkant ble lagt fiberduk og elvegus. Dette har gitt økt vanngjennomstrømning og bedre vannkvalitet i Børselva. Den fysiske restaureringen av Børselva ble fullført i 2007.

I 2011 ble nederste terskel fjernet for blant annet å hindre at de etablerte vegetasjonsmattene ble ødelagt. I etterkant av dette skal effekten av den midterste terskelen måles for å vurdere om den også må fjernes. Børselvprosjektet har en egen nettside: [www.borselva.no](http://www.borselva.no) der det finnes mye informasjon.

Prøvevannføringsreglementet for Børsvatnet ble første gang fastsatt av Fylkesmannen for 2009 og skal pågå i fem år. NVE skal så fastsette et endelig vannføringsreglement for vassdraget i 2014.



Del av Børselva etter åpning av vannstreng. Djupvika til høyre i bakre del av bildet

Foto: NVE

Prøvevannregimet angir både minstevannføring, tidspunkt og mengde vann som skal slippes i spyleflommer og vil varieres for hvert år i prøveperioden. I tillegg til testing av vannregimet gjennomføres et undersøkelsesprogram for å se resultatene. Resultatene fra 2009 tyder på gode forhold for bunndyr og ørret i store deler av vassdraget, men fortsatt sterk forurensing fra sidebekken ved Djupåsen (Bergan og Aanes 2010).

Flere av innspillene som har kommet inn i forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen dreier seg om hvor stor vannføringen i Børselva bør være. Hvor høy vannstanden og tersklene skal være skal nå prøves ut i løpet av det midlertidige vannføringsregimet. Problemstillingene rundt høyden på terskler og vannstand i Børselva vil derfor ikke være tema som skal avgjøres i prosessen med forvaltningsplanen. Planen vil likevel omfatte tema som kan være argumenter i en vurdering av vannstand og flomslipp i vassdraget.

### 3 Naturfaglige verdier

#### 3.1 Vegetasjon

Grunnvatnet naturreservat er et våtmarksreservat som domineres av Børselva, Grunnvatnet, Knutvatnet og Djupvatnet. Vegetasjonen har vært kartlagt gjennom Børselvprosjektet (Aanes og Mjelde 1999, Aanes 2002) og av Miljøfaglig Utredning på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland i 2009 (Gaarder og Kristiansen 2009).

Børselva er ei svært viktig meandrerende elv. Grunnvatnet og Knutvatnet er begge rike kulturlandskapssjøer med en delvis artsrik vegetasjon. Kulturlandskapssjøene utgjør en sammenhengende enhet og er en svært viktige naturtypelokaliteter (se vedlegg 3). Vatnene og elva preges av store belter med elvesnelle-flaskestarrsummer, og noe flyteblad- og langskudd-vegetasjon. I tillegg har de også forekomst av enkelte sjeldne og rødlista vannplanter som broddtjønnaks (NT) og



## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

høstvasshår (VU). Broddtjønnaks ble for første gang kartlagt i Djupvika i 1997 (Aanes og Mjelde 1999). Dette er en næringskrevende art som lever i vann med lite strømming. Høstvasshår er i hovedsak truet i Sør – Norge og har stabil bestand nord for Salten (Kålås 2010).

Av vatnene er det spesielt avsnøringer og kantsoner til Grunnvatnet samt Børselva som er vegetasjonsrike, mens Djupvatnet, Knutvatnet og sentrale deler av Grunnvatnet har større, åpne vannspeil. Flere mindre holmer og skjær finnes i vatna og langs nordøstsiden av Djupvatnet er det kalkberg ut i vatnet. Her finnes arter som hårstarr, gulstarr, gulsildre, fjellfrøstjerne, smårørkvein, flekkmure, fjellrapp og dvergmaure. På sørsiden av Knutvatnet er det en liten lokalitet med kalkrike steinblokker hvor den kalkkrevende arten holeblygmose ble funnet i 2009.

I Djupvatnet kommer Storelva inn og danner et mindre delta. Deltaet har et kompleks av vegetasjonstyper knyttet til seg. Det er gradienter fra langsuddsvegetasjon mot vatnet til myr og høystaudebjørkeskog. Her vokser i arter som sølvbunke, mjødukt, vendelrot og skogrørkvein. Mot sumpområdet er det registrert enkelte forekomster av den nordøstlige arten åkerbær. Deltaet er ikke spesielt stort, men det er intakt, forholdsvis produktivt og godt utformet. Trolig finnes få tilsvarende intakte deltaer i regionen og deltaet er derfor kartlagt som svært viktig (Gaarder og Kristiansen 2009).

Det er begrenset med myr og fastmark innenfor verneområdet, men det er noe

**Bernkonvensjonens** formål er å verne om europeiske arter av ville dyr og planter og deres levesteder.

**Emerald network** er et nettverk av viktige områder og arter i Europa under Bernkonvensjonen.

**Den norske rødlista** er en oversikt over plante- og dyrearter som på en eller annen måte er trua av utryddelse, utsatt for betydelig reduksjon eller er naturlig sjeldne. Dette er arter som er sårbare for menneskelig aktivitet. Den siste rødliste var utarbeidet i 2010 og inneholder fem kategorier:

**RE** – Regionalt utryddet (Regionally Extinct)

**CR** – Kritisk truet (Critically Endangered)

**EN** – Sterkt truet (Endangered)

**VU** – Sårbare (Vulnerable)

**NT** – Nær truet (Near Threatened)

**DD** – Datamangel (Data Deficient)

areal rundt Grunnvatnet, Knutvatnet og ved innløpet av Storelva i Djupvatnet.

Ivarmyra på nordøstsiden av Grunnvatnet, Sommerlandet og tangen på østsiden av

Knutvatnet består for det meste av tuet nedbørsmyr. På østsiden av Knutvatnet er to tidligere myrtjern grøftet ut. Sør for Knutvatnet er det noe fattig til intermediær fastmattemyr og lokalt også rikmyr. På rikmyra er blant annet engmarihand funnet.

Det er lite skog i naturreservatet og den skogen som finnes er i hovedsak fattig til middels rik bjørkeskog. Langs Storelva er det litt frodigere flommarksskog hvor det ble funnet et par mindre bestander av åkerbær. Denne arten har en nordøstlig utbredelse i Norge og er ikke vanlig i Nordland. Innerst i Langosen er det noe

kalkskog på østsiden. Her er det funnet arter som hårstarr, tranestarr, fjelltistel, svarttopp og fjellfrøstjerne.

På sør- og østsiden av Knutvatnet og innerst i Langosen er det enkelte granplantefelt.

**Tabell 1:** Planter og naturtyper i Grunnvatnet naturreservat som er på de nasjonale rødlistene og i Emerald network

Artsnavn / naturtype	Status rødliste	Emerald network
Broddtjønnaks	NT	
Høstvasshår	VU	
Kroksjøer, meandere og flomløp	EN	
Innsjø	NT	
Samfunn av flerårige vannplanter		X
Rikmyr		X
Aktivt delta	NT	

Elvedelta ved Storelvas utløp i Djupvatnet

Foto: NVE



## 3.2 Fuglelivet

### 3.2.1 Hekkende fugl

Grunnvatnet naturreservat er blant de aller rikeste innlandsområdene for våtmarksfugl i regionen og har vært kartlagt i flere perioder (se vedlegg 4). De første gangene som forarbeid til vernet (Folkestad 1973 / Fylkesmannen i Nordland 1988). Det har vært kartlagt både trua arter (se tabell 2), vanlige arter og karakterarter<sup>1</sup>. I 2009 ble hele reservatet kartlagt av Gunnar Kristiansen, Miljøfaglig Utredning.

Reservatet har noen av landsdelens største bestander av horndykker, brunnakke og toppand. I 2009 ble det registrert 42 par horndykkere. Bestanden har variert fra kartleggingene på 70-tallet hvor det ble registrert over 50 par til et minimum på 12 par i 2000. Horndykkerbestanden er spesielt knyttet til 4 delområder av Grunnvatnet og Åsvatnet (se vedlegg 7 – bevaringsmål).

<sup>1</sup>**Karakterarter** er arter som i form av adferd eller antall setter preg på området.

Tidligere var det større bestand i Børselva (10 par), mens det i 2009 kun ble registrert 2-3 par i elva. Utbredelsen av horndykker er tydelig knyttet til skjermede områder med brede vegetasjonsbelter med noe glissen vegetasjon av elvesnelle som igjen grenser inntil områder med åpne vannspeil.

Bestanden av toppand og brunnakke har holdt seg på et jevnt høyt nivå de siste tiårene. Registreringene i 2009 viser at tidlig i sesongen har Børselva og kjosene ved Åsvatnet flere par toppand, mens Grunnvannets nordre del har opptil 50 hanner utover sommeren.

Når det gjelder brunnakke ble det i 2009 registrert 20 par og opptil 70 hanner. Innenfor reservatet kan det virke som det er en litt større tetthet av både toppand og brunnakke i Børselva sammenlignet med tidligere.

I 1999 ble det for første gang registrert hekkende sangsvane i reservatet. Etter hvert har bestanden økt og i 2009 ble det konstatert syv hekkende par. Sangvanen hekker på faste, beskyttede steder på øyer og holmer.

Storlom og smålom ser ut til å ha forholdsvis jevne bestander, mens bestandsutviklingen hos brushane (VU) er mer usikker. Kjerneområdet til brushanen er myrtangen mellom Grunnvannet og Djupvatnet og i 2009 ble fem brushaner registrert her. Brushane har hatt nedgang på over 30 % de siste 15 årene i hele landet og er derfor rødlistet som sårbar (Kålås m. fl. 2010).

Grønnstilk ble for første gang registrert i 1999, og i 2009 ble det observert 20 – 25 par ved fire lokaliteter i reservatet.

Enkeltbekkasin, småspove og gluttsnipe hekker spredt og fåtallige på myrene i reservatet, mens svømmesnipe hekker spredt og fåtallig tilknyttet vatn og myr.

Krikkand, rødstilk og spesielt stokkand har jevnt høye bestander i naturreservatet. Hettmåke ble registrert i vassdraget i 1990 og var forholdsvis vanlig. Siste kartlegging i 2009 tyder på en svak tilbakegang. Det samme gjelder for rødnebbterne.

Storspove er observert flere ganger og i 2009 viste den tydelig hekkeatferd. Det ble og registrert 11 vipere i Grunnvatnet i 2009. Denne arten har tidligere vært registrert fåtallig på jordene ved Børselva. I tillegg er det registrert sparsomme forekomster av sjeldne arter som skjeand, knekkand og dvergmåke. Dvergmåke og et tranepar ble også observert i 2009.

### **3.2.2 Mytende og trekkende fugl**

Kunnskapen om mytende og trekkende fugl er gjennomgående dårligere enn for hekkefuglbestandene. Det er anslått at 30-50 sangsvaner, 20-30 stokkender, 50-100 brunnakker, 50-100 toppender samt enkelte kvinender myter innenfor reservatet. På seinhøsten i 2005 ble 110 sangsvaner registrert rastende/beitende på delvis islagte områder i innløpsområdet mellom Grunnvatnet og Åsvatnet.

Under trekk er det registrert opptil 110 sangsvaner, hvor halvparten kan oppholde seg i området fram til islegging på høsten. Det er registrert en del arter både av andefugl og ulike vadere i området under trekket. Også toppand, kvinand og grågås raster fåtallig. På våren opptrer flere fjelltilknyttede arter rett etter isgang.

**Tabell 2:** *Fugler i Grunnvatnet naturreservat som er på den nasjonale rødlista og i Emerald network*

Artsnavn	Status	Emerald – network
Brushane	VU	X
Grønnstilk		X
Heilo		X
Hettemåke	NT	
Knekkand	EN	
Rødnebbterne		X
Sangsvane	NT	X
Skjeand	VU	
Smålom		X
Stjertand	VU	
Storlom	VU	X
Trane	NT	
Vipe	NT	
Storspove	NT	
Svømmesnipe		X

### 3.3 Fisk

Børselva var tidligere ei populær elv for fritidsfiske. Undersøkelser fra 1982 viste at Børselva ikke lenger var egnet som gyte- og oppvekstområde for ørret. Det ble heller ikke påvist fisk i elva. I Grunnvatnet var det en liten ørretbestand, men det ble påvist død fisk under isen på vinterstid som følge av oksygenmangel.

I etterkant av de fysiske tiltakene har Børselva og Grunnvatnet igjen fått gode oppvekstmuligheter for ørret og det er en god bestand. Bestanden av røye har ikke tatt seg opp igjen.

I Knutvatnet har det vært satt ut ørret i enkelte år.

### 3.4 Pattedyr

Det er ikke gjort registreringer av pattedyr i Grunnvatnet naturreservat, men det er sannsynlig at området har de artene som er vanlig i regionen. Det er registrert mink i vassdraget og det har tidligere har vært drevet fellefangst i regi av Ballangsmark grunneierlag og Ballangen kommune.

## 4 Bevaringsmål

Formålet med vernet av Grunnvatnet naturreservat er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl. Det er viktig å få konkretisert hvilke naturkvaliteter som skal prioriteres og bevares innenfor verneområdet.

I dette kapitlet settes bevaringsmål for flere av naturkvalitetene som ble beskrevet i kapittel to (se egen boks for nærmere definisjon). For å definere naturkvaliteter og bevaringsmål kreves kunnskap om naturtilstanden i området og utviklingstendenser. Kunnskapen om de ulike naturkvalitetene i Grunnvatnet naturreservat er god, noe som til en stor grad skyldes registreringer gjennom Børselvprosjektet. Miljøfaglig Utrednings kartlegging fra 2009 så på utviklingstendenser fra vernetidspunktet og fram til i dag og er benyttet under vurdering av relevante bevaringsmål.

Generelt er det svært begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål for naturkvaliteter i vernete områder i Norge. Det vil være aktuelt å endre bevaringsmål og overvåkingsmetodikk i henhold til

**Naturkvalitet** defineres som naturtyper, arter, geologi og landskap som skal bevares i et verneområde.

**Bevaringsmål** er den tilstanden en ønsker at en naturkvalitet i et verneområde skal ha. Bevaringsmål skal være målbare og kan eksempelvis presiseres gjennom mål for areal, nødvendige strukturer/prosesser, eller forekomst av bestemte arter.

nasjonale standarder, uavhengig av revisjon av forvaltningsplanen. Derfor er detaljtabellene for bevaringsmålene skilt ut som eget vedlegg til planen (vedlegg 7), mens kapittel 4.1 og 4.2 beskriver hovedmålene.

### **4.1 Bevaringsmål knyttet til naturtyper**

I reservatet er spesielt Grunnvatnet og Børselva påvirket av vassdragsregulering og avrenning fra landbruket. Hele dette området er verdsatt som svært viktige naturtyper (kulturlandskapssjø<sup>2</sup> og meandrerende elv<sup>3</sup>). Prøvevannføringsreglementet for Børselva fastsettes av Fylkesmannen og skal være fra 2009 til 2013. NVE skal så fastsette et endelig vannføringsreglement for vassdraget i 2014. Derfor vil det fram til og med 2013 være utprøving av ulike vannslipp. I tillegg er det dette området som er mest påvirket av tilførsel av næringsstoffer fra jordbruket, forstyrrelse fra friluftsliv og den tidligere tilførselen av sedimenter fra

jordbrukskanalen. Derfor er det viktig å overvåke dette området tettere enn resten av reservatet.

I forhold til bevaringsmål utgjør derfor Grunnvatnet og Børselva delområde A. Gaarder og Kristiansen 2009 antyder også at skille mellom disse to lokalitetene er uklare. Det er i delområde A hoveddelen av tiltakene for å åpne opp en sammenhengende vannstreng ble gjennomført i 2007.

For å overvåke dette området vil undersøkelser av hekkebestanden hos horndykker og gjengroing av elvesnelle og flaskestarr være av stor betydning. Salgsrapport for fiskekort kan gi indikasjon på omfang av forstyrrelse i hekkeperioden. I tillegg er horndykker sårbar for gjengroing og vil være en viktig indikator i forhold til dette.

Det vil være behov for undersøkelser av vannkvalitet i hele delområdet A og sedimenteringen i utløpet i Grunnvatnet. Aanes og Mjelde (1999) så på gjengroing av Børselva fra 1967 fram til 1997. I denne perioden endret utbredelsen av elvesnelle og flaskestarr seg fra ca 49% av elva til ca 65 % av elva.

Broddtjønnaks (NT) og høstvasshår (VU) er sårbare for drenering, gjengroing og utfylling og vil være gode indikatorer på tilstanden for delområdet.

<sup>2</sup>Kulturlandskapssjø er kalk- og næringsrike innsjøer i kulturlandskap

<sup>3</sup>Meandrerende elv er elver som slynger seg i store buer over en flat elveslette

### **Hovedmål i delområde A –**

#### **Børselva og Grunnvatnet:**

- Gjengroing av vegetasjon skal ikke øke i omfang fra dagens tilstand.
- Åpne vannspeil gjennom hele Børselva og fram til Åselva.
- Hekkebestand av horndykker skal være stabil i Grunnvatnet og øke i Børselva
- Vannkvaliteten skal være meget god eller god (jamfør Vanddirektivet<sup>4</sup>)
- Broddtjønnaks skal forekomme på en lokalitet i Djupvika
- Høstvasshår skal forekomme på minst en lokalitet i Grunnvatnet

Knutvatnet er også en svært viktig kulturlandskapsjø. Vatnet har elvesnelle-sumper og flytebladvegetasjon, men i mye mindre grad enn Grunnvatnet og Børselva. Gjengroingen har også vært mye mindre her. For å ta vare på bestanden av høstvasshår er det viktig at miljøet holdes inntakt.

### **Hovedmål i delområde B - Knutvatnet:**

- Høstvasshår skal være vanlig i vatnet
- Vannkvaliteten skal være meget god eller god

Sør for Knutvatnet er det ei lita rikmyr som er verdsatt som viktig. Det er ikke registrert inngrep i området og området bærer ikke preg av beiting.

### **Hovedmål i delområde C –**

#### **rikmyr sør for Knutvatnet:**

- Stabilt miljø uten tap av kravfulle plantearter

<sup>4</sup> **Vanddirektivet** er et direktiv fra EU som setter miljømål for vannkvalitet

Deltaet ved Storelvas utløp i Djupvatnet består av mange naturtyper. Det er ikke registrert inngrep eller konkrete trusler mot området i dag.

### **Hovedmål i delområde D –**

#### **Storelvas utløp i Djupvatnet:**

- Stabilt miljø uten tap av kravfulle plantearter
- Ingen fysiske inngrep inkludert hogst av lauvskog

## **4.2 Bevaringsmål knyttet til fugl**

For arter slik som våtmarksfugl er økologiske funksjonsområder<sup>5</sup> viktige for å sikre at området på sikt kan opprettholde levedyktige bestander. Naturmangfoldloven har fokus på at en skal se artene og artenes leveområder i sammenheng. Grunnvatnet naturreservat er vurdert som et sammenhengende økologisk funksjonsområde for våtmarksfugl.

For å sikre naturreservatet som viktig funksjonsområde for våtmarksfugl må inngrep og forstyrrelser unngås. I tillegg er det viktig at faktorer utenfor ikke forstyrrer våtmarksfugl innenfor.

Vernetidspunktet blir ofte brukt som referansetidspunkt. Dette er naturlig i og med at det er tilstanden på vernetidspunktet som har gitt grunnlag for vernevedtaket. I Grunnvatnet var det ikke naturtilstand på vernetidspunktet og naturkvalitetene må vurderes ut fra restaureringstidspunktet. For å overvåke funksjonsområdet kan registrering av

<sup>5</sup> **Økologisk funksjonsområde** - område for økologiske prosesser (for fugl vil det være hekking/ungling, næringssøk, skjul, myting osv.)

forekomsten av utvalgte indikatorarter være et mål for områdets kvaliteter som hekke- og rasteområde. I vedlegg 7 er det listet bevaringsmål for funksjonsområde, inkludert 14 indikatorarter. I tillegg benyttes horndykker som indikatorart for delområde A i kapittel 4.1 (bevaringsmål knyttet til naturtyper).

### **Hovedmål funksjonsområde for våtmarksfugl – hele reservatet:**

- Bevare områdets kvaliteter som hekke- og rasteområde for våtmarksfugler. Naturlig tilhørende arter skal bevares med levedyktige bestander (se måltall i vedlegg 7).
- Hindre oppføring av nye bygninger og andre tekniske anlegg/innretninger av permanent karakter
- Alle tekniske inngrep som har en drenerende effekt skal unngås.
- Motorisert ferdsel skal unngås i barmarksperioden.
- Forstyrrende ikke-motorisert ferdsel i hekke- og trekktiden skal unngås.

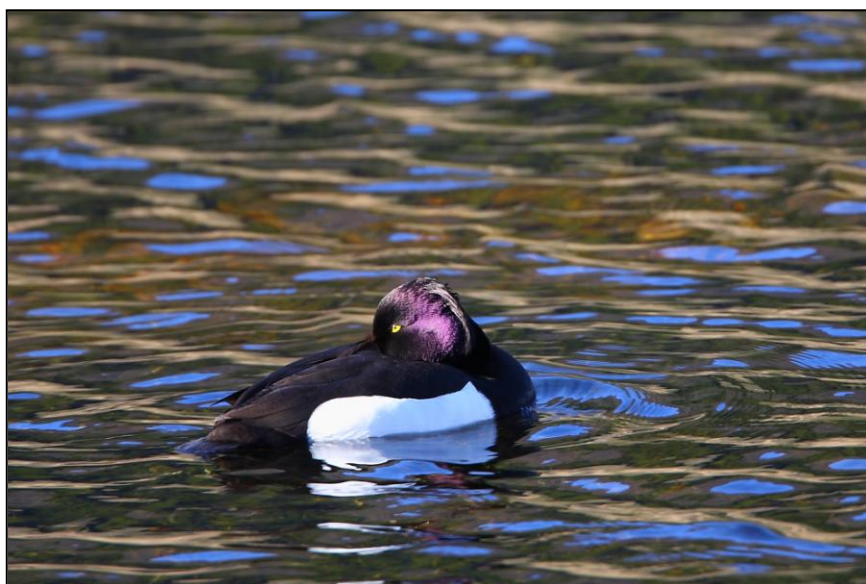
## **5 Brukerinteresser**

### **5.1 Verneforskriften og andre rammer**

Verneforskriften danner rammene for hva som er tillatt innenfor Grunnvatnet naturreservat. I dette kapitlet vil aktuelle bestemmelser i verneforskriften knyttes opp mot de ulike brukerinteressene. Det henvises i teksten til kapitlene i verneforskriften. Hele verneforskriften ligger som vedlegg 1.

Det er særlig noen kapitler i verneforskriften som har betydning:

- I kapittel III beskrives verneformålet. I Grunnvatnet naturreservat er verneformålet å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl.
- I kapittel IV går det frem hvilke bestemmelser som gjelder for reservatet, her er det opplistet hvilke aktiviteter som ikke er tillatt innenfor reservatet.



Toppand  
Foto: Gunnar  
Rofstad

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

- I kapittel V går det frem hvilke aktiviteter som er unntatt bestemmelsene i kapittel IV.
- I kapittel VI går det frem hvilke aktiviteter det kan gis tillatelse til etter søknad.
- Aktiviteter som er forbudt gjennom bestemmelsene i kapittel IV, og som ikke er nevnt i kapittel V eller VI, er i utgangspunktet forbudt. Det kan gis dispensasjon fra vernebestemmelsene i enkelte tilfeller som er beskrevet nærmere i kapittel 6.2.

Langosen. I dag foregår det ikke hogst i reservatet og det er ikke kjent at det foregår transport av tømmer gjennom reservatet.

### **Forvaltningsmål:**

- \* Tynningshogst i reservatet skal ikke forstyrre hekkende, trekkende og mytende fugl (jf kapittel VI, punkt 2 i forskriften)
- \* Området skal kunne benyttes til reindrift i henhold til forskrift
- \* Det skal ikke skje hogst i elvedeltaet ved Djupvatnet.

## **5.2 Primærnæring – jordbruk, reindrift og skogbruk**

### **5.2.1 Status og mål**

Det foregår ikke beite eller slått innenfor grensene til Grunnvatnet naturreservat i dag.

I prosessen med forvaltningsplanen har det kommet innspill på at drenering fra gårdsbruk langs Børselva ikke fungerer på grunn av høyere vannstand etter etablering av terskler i elva. Grunneier påpeker at det fører til tapt innhøsting.

Grunnvatnet naturreservat ligger innenfor Frostisen reinbeitedistrikt. Distriktet har i hovedsak benyttet område under flytting av rein. I tillegg har det vært en slakteplass for rein innenfor området. I dag er det i hovedsak flytting av rein på isen vår- og vinterstid som foregår i reservatet.

Det er lite skog i naturreservatet og den er dominert av bjørkeskog. I tillegg er det litt frodigere flommarksskog langs Storelva, og enkelte granplantefelt på sør- og østsiden av Knutvatnet og innerst i

### **5.2.2 Rammer og regelverk**

I kapittel V går det frem at vernebestemmelsene ikke er til hinder for utmarksbeite og utmarksslått som på vernetidspunktet eller der dette tidligere har vært vanlig. I tillegg kan tilgrensende landbrukseiendommer lede dreneringsvann gjennom vassdraget eller dreneringskanaler. Perioden fra 1960 til 1993 med lav vannføring var ikke normalsituasjonen i elva, og målsettingen er å ha et høyere vannspeil enn i denne perioden. Dette kan føre til problemer for dreneringer som er etablert før 1993. Utfordringen ligger i å etablere et jevnt vannspeil. Hvor høy vannstanden og tersklene skal være skal nå evalueres fram til 2013, før endelig vannføringsregime fastsettes.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for tynning og avvirkning av granplantefelt eller nødvendig motorisert ferdsel på frossen, snødekt mark i forbindelse med tillatt skogsdrift. Det vil også si at forskriften åpner for tilfeller der det er nødvendig å transportere felt tømmer



gjennom reservatet for å gjennomføre skogbruksdrift utenfor reservatet.

I kapittel VI åpnes det for at det kan gis tillatelse til tynningshogst av ved til eget bruk og motorisert ferdsel på frossen snødekt mark i forbindelse med dette innenfor reservat. Slik aktivitet er søknadspliktig. For å sikre verneverdiene i reservatet vil det stilles vilkår i en dispensasjon. Tynningshogst er det samme som plukkhogst der mest mulig variert alderssammensetning skal stå igjen. I tillegg skal avstanden mellom trær som er minst tre meter høye være maksimalt fire meter. For å sikre det biologiske mangfoldet vil det kun tillates hogst av bjørk mens døde trær og stammer må få stå mest mulig urørt.

Forskriften åpner ikke for hogst i kantskog mot vann, elver og myrområder. Kantvegetasjonen har mange positive effekter og funksjoner for dyre- og plantelivet i Grunnvatnet naturreservat. Kantvegetasjonen motvirker også graving/erosjon langs elvebredden og fungerer som et "rensefilter" mot avrenning og tilførsel av forurensning.

For å beholde et svært viktige elvedelta i Djupvatnet inntakt må det ikke gjennomføres hogst av skog her (se kart - vedlegg 3).

### **5.3 Forurensning**

#### **5.3.1 Status og mål**

I nedbørsfeltet til Børselva ligger det tre gårdsbruk, et maskinverksted og noen husstander. Som beskrevet i kapittel 2.1 var en av de viktigste grunnene til

**Vannrammedirektivet** er forpliktelser Norge har i forhold til EUs Vanddirektiv. Det skal utarbeides forvaltningsplaner for alle kyst-, innlands- og grunnvatn i Norge med mål om god økologisk tilstand i alle vassdragene. Tilstandsvurderingen gjøres ut fra klassifisering av parameterne fra meget god – god – mindre god – dårlig – meget dårlig. Det er en målsetting at vannkvaliteten i et vassdrag skal være meget god eller god.

gjengroing i elva avrenning fra landbruket og punktforurensning. I dag er vannkvaliteten i Børselva forbedret, men målinger fra 2009 viser at vannkvaliteten (se egen boks) fortsatt er mindre god i forhold til totalt fosfor og totalt organisk karbon (TOC). Det er store endringer i vannkvaliteten fra Børsvatnet og ned til Åselva noe som betyr at det fortsatt må være svært store tilførsler av gjødselstoffer fra landbruksaktivitetene langs vassdraget (Aanes pers. med.)

For å redusere forurensning fra landbruket ytterligere vil det være nødvendig å etablere en naturlig vegetasjonssone langs enkelte partier i elva. Den vil fungere som filter og redusere erosjon og utlekking av næringssalter til Børselva (Aanes og Mjelde 1999). I tillegg vil vegetasjonssonen skjerme dyrelivet i og langs elva. NVE, Ballangen Energi og NIVA utarbeidet i 2006 en detaljplan for etablering av vegetasjonssoner i vassdraget (se vedlegg 6). Sonene vil være på mellom 6 – 12 meter. I dag gjenstår mye av dette arbeidet og det er av høy prioritet å videreføre tiltaket.

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

Innenfor nedbørsfeltet ligger Elvenes maskinpark. Fylkesmannen gjennomførte i 2003 tilsyn her og kom med flere pålegg i forhold til avfallshåndtering og oppbevaring av utstyr.

Det er et problem med forsøpling i og rundt vassdraget. Hovedtyngden av søppelet er utenfor reservatet.

Det er ikke gjennomført noen målinger i Djupvatnet på effekten av avrenning fra veisalt fra E6.

### **Forvaltningsmål:**

- \* Børselva og Grunnvatnet skal fra kategori mindre god til god i løpet av forvaltningsplanperioden
- \* Det skal etableres vegetasjonssoner langs Børselva i henhold til vedlegg 6

### **5.3.2 Rammer og regelverk**

I Grunnvatnet naturreservat er det forbudt å iverksette tiltak som kan endre de naturgitte forhold (kapittel IV, punkt 3). Oppstillingen under punkt 3 er ikke uttømmende, men nevner blant annet ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensingstilførsler, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler.

Storparten av arealene langs Børselva er definert som LNF-områder (landbruk, natur og friluftsliv) i Ballangen kommunes arealplan. Enkelte arealer av kantsonen langs vassdraget er inkludert i reservatet, men all jordbruksmark ligger utenfor verneområdet. Ballangen kommune er lokal forurensingsmyndighet etter forskrift om organisk gjødsel i forhold til gjødsling av grunn og avrenning fra silo og gjødsellagre.

Vannressurslovens § 11 skal gi kantvegetasjonen langs vassdragene sterkere vern mot skadelige inngrep (se egen boks). For denne paragrafen er Fylkesmannen vassdragsmyndighet.

### **Vannressurslovens § 11:**

*Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Denne regelen gjelder likevel ikke for byggverk som står i nødvendig sammenheng med vassdraget, eller hvor det trengs åpning for å sikre tilgang til vassdraget. Grunneier, tiltakshavere og berørte fagmyndigheter (bl.a. Fylkesmannen), kan kreve at kommunen fastsetter bredden på beltet. Bredden kan også fastsettes i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven. Vassdragsmyndigheten (Fylkesmannen) kan i særlige tilfeller fritta fra kravet i første ledd.*

Landbruksdrift utenfor reservatet påvirker verneverdiene. Verneforskriften har små virkemiddel mot denne typen påvirkning, selv om det får store konsekvenser for verneverdiene. Naturmangfoldlovens § 49 gjelder tillatelse til virksomhet som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde. I slike saker skal verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelse om det bør gis tillatelse og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter naturmangfoldlovens § 6.

I de tilfellene der tillatelse allerede er gitt må utfordringene løses gjennom frivillige tiltak i landbruket, forskrift om organisk gjødsel, plan- og bygningsloven og vannrammedirektivet. For å sikre at tiltak utenfor reservatet kan gjennomføres er det

### **SMIL –**

#### **Spesielle miljøtiltak i landbruket**

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier basert på målene i regionalt miljøprogram.

Kommunene har vedtaksmyndighet etter forskrift om spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) og får tildelt midler fra Fylkesmannen i Nordland basert på de lokale tiltaksstrategiene og tidligere rapporteringer.

viktig med god dialog med de berørte grunneierne. Landbruket har flere støtteordninger som kan bidra til å ivareta verneverdiene slik som SMIL- midlene (se egen boks). Det vil være viktig at de som driver med landbruk får rådgiving og informasjon om tilskuddsordninger slik at forholdene i vassdraget kan bli bedre.

Oppbevaring av blant annet anleggsmaskiner og farlig avfall må skje i henhold til forurensningslovens § 7. Her fremgår det at ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter andre paragrafer.

Forsøpling er forbudt i verneforskriften for Grunnvatnet (kapittel IV, punkt 3). I tillegg er forsøpling generelt forbudt i henhold til forurensningslovens § 28 og der den som har forsøplet er kjent, har han ansvar for nødvendig opprydding. Hvis den som har

forsøplet ikke er kjent er det grunneier som er ansvarlig. Kommunen er forvaltningsmyndighet ved forsøpling.

### **5.4 Friluftsliv, jakt og fiske**

#### **5.4.1 Status og mål**

Børselva er igjen blitt et attraktivt område for friluftsliv og rekreasjon på grunn av tiltakene gjennomført gjennom Børselvprosjektet (se kapittel 2.1). Bruk av båt og kano, samt interessen for fritidsfiske er økende. Det foregår også et fiske i Grunnvatnet, Åsvatnet, Åselva og Djupvatnet. Den økte bruken av området kan være forstyrrende for fugl som hekker i området. På grunn av det rike fuglelivet foregår det også fugleobservasjoner i naturreservatet. Det arrangeres også jevnlig turer til reservatet av den lokal ornitologiske foreningen.

I reservatet jaktet det mye elg på høsten.

Gjengroingen av Grunnvatnet har ført til at det er brede belter med vegetasjon langs innsjøbredden de fleste steder. Det er spesielt tilgroing med elvesnelle og flaskestarr i Grunnvatnet og Åsvatnet som er problematisk for brukere og naboer til vatnene. Spesielt tydelig er etableringen av elvesnellevegetasjon langs sørvestsida av Grunnvatnet, ved Langosen og Kjølstad. Det har kommet flere innspill om å tillate rydding av vegetasjon for å kunne komme seg trygt fram med båt ulike steder i vassdraget. Det har også kommet innspill om å videreføre mudringa i deler av Grunnvatnet.

I enkelte områder er det registrert hogst i kantvegetasjon for å bedre

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

framkommeligheten i forbindelse med fiske fra land.



Fuglekikking ved Grunnvatnet Foto: Gunhild Dahle

### **Forvaltningsmål:**

- \* Området skal kunne benyttes som friluft- og rekreasjonsområde.
- \* Forstyrrelsen på fuglelivet som følge av ferdsel skal begrenses. Gjennom informasjon, tilrettelegging og bygging av fugletårn skal slik ferdsel kanaliseres bort fra de mest sårbare områdene.
- \* Mink skal ikke forekomme i reservatet

### **5.4.2 Rammer og regelverk**

I reservatet er dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, fredet mot skade og ødeleggelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er i utgangspunktet forbudt og hunder skal holdes i bånd (kapittel IV). Kapittel V i verneforskriften åpner for jakt på hjortevilt og fellefangst av mink. Det er

i tillegg tillatt med lovlig bruk av hund ved jakt og ettersøk av hjortevilt. Selv om fellefangst av mink ikke er søknadspliktig er det ønskelig for forvaltningen å ha kjennskap til hva som fanges i reservatet. Det er i tillegg viktig at det tas nødvendige hensyn til hekkende fugl i reservatet. For at røkting av feller ikke skal forstyrre hekkende fugl er det viktig at hoveddelen av fangsten av mink skjer utenom hekke- og myteperiode.

Verneforskriften åpner ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med jakt (se kapittel 5.7).

Utøvelse av fiske og opplag av båt på egen grunn er tillatt i reservatet. Opplag av båt tolkes som båt liggende over lengre tid, uavhengig om det er i vannkanten eller på land. Det vil si at en båt kan ligge i vannkanten i sommerhalvåret og på land i vinterhalvåret på egen grunn uten at det må søkes dispensasjon.

Allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark er regulert gjennom friluftsløven. I henhold til friluftsløven er det ikke tillatt med ferdsel på innmark.

Ballangsmark grunneierlag har utarbeidet en driftplan for Børselvvassdraget for perioden 2010 - 2014. Videreføring av fiskeutsettingene i Knutvatnet er et av flere tiltak som foreslås i driftsplanen.

Det har tidligere vært satt ut yngel i Knutvatnet. De siste utsettingstillatelsene fra Fylkesmannen ble gitt i 2009, 2007 og 2000. Alle tre årene ble det satt ut ca 500 ørretyngel. Den utsatte fisken har vært avkom av stamfisk fanget i Åseelva mellom Djupvatnet og Grunnvatnet. Fra og

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

med 1. januar 2010 er myndigheten til gi tillatelser til utsetting av innlandsfisk samt stamfiske overført fra Fylkesmannen til fylkeskommunen.

Camping, teltslaging og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

Bålbrenning er tillatt i reservatet og begrenses av forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn (26.juni 2002). I forskriften står det at det er forbudt å gjøre opp ild eller behandle ting som representerer en brannfare utendørs under slike forhold eller på slik måte at det kan føre til brann. Oppgjort ild må ikke forlates før den er fullstendig sløkt. I tidsrommet 15. april - 15. september er det forbudt å gjøre ild i eller i nærheten av skogmark uten tillatelse fra kommunen. Kommunestyret selv kan gjennom lokal forskrift fravike dette forbudet dersom lokale forhold tilsier det.

All vegetasjon i vann og på land i reservatet er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Dette innebærer at all fjerning av vegetasjon er forbudt (kapittel IV). Dersom det dokumenteres at gjengroingen kan skade naturverdiene i reservatet, kan fjerning av vegetasjon i enkelte områder settes i gang som skjøtselstiltak (se kapittel 6.2). Fjerning av vegetasjon kan kun foregå som skjøtsel for å ta vare på naturverdiene i området, ikke for å lette framkommeligheten for båter eller for å lette tilgjengeligheten for fiske fra land.

I kapittel IV kommer det fram at alle tiltak som kan endre de naturgitte forhold er forbudt, dette gjelder blant annet eventuelt

uttak av masse. Mudring kan kun gjennomføres dersom det kan dokumenteres at gjengroing som følge av sedimentering er en trussel mot naturkvalitetene i området. I forbindelse med Børselvprosjektet ble det gitt dispensasjon til blant annet mudring og fjerning av vegetasjon med begrunnelse i at tiltakene ville tilbakeføre vassdraget til en mer naturlig tilstand.

### 5.5. Undervisning, formidling og forskning

#### 5.5.1 Status og mål

I dag er det i hovedsak Frydenlund videregående skole i Narvik som benytter området til undervisning. De har fått årlig dispensasjon for dagsekskursjoner til innsamling av vannplanter og smådyr i Djupvatnet.

Deler av Børselvprosjektet og det arbeidet som er gjennomført av NIVA er basert på FoU<sup>6</sup>-midler fra NVE og Forskningsrådet. Forskningsrådet ga støtte gjennom forskningsprosjektet: ”Grunnleggende energiforskning; Økologisk tilpasset drift av vannkraftverk.”

#### **Forvaltningsmål:**

- \* Det skal legges til rette for undervisning og forskning innenfor verneområdet så fremt dette ikke går utover verneformålet.
- \* Informasjonsmaterieell fra Børselvprosjektet vil være positivt for bruk av området i undervisningssammenheng

<sup>6</sup> FoU – Forskning og utvikling

## 5.5.2 Rammer og regelverk

All vegetasjon og dyreliv i reservatet er ifølge kapittel 4.4 fredet mot forstyrrelse og ødeleggelse. Ved behov for innsamling i forbindelse med undervisning og forskning må det søkes dispensasjon etter den generelle unntaksparagrafen i naturmangfoldloven (se kapittel 6.2).

## 5.6 Bygninger og tekniske inngrep

### 5.6.1 Status og mål

På vestsiden av Grunnvatnet ligger tre hytter i reservatet. På tangen mot innløpet av Åselva står ei hytte med uthus. På tangen lengre sør mot Langosen står ei hytte med anneks, utedo og naust i nord og ei hytte med anneks lengre sør. I prosessen med forvaltningsplan er det kommet ønske om oppføring av naust og brygger i reservatet.

Like nordøst for Ivarmyra krysser høyspenten over Børselva. Det er behov for ferdsel på vatnet når vedlikehold skal gjennomføres. I brua over Børselva ved Djupåsen går en telekabel gjennom reservatet.

Grensen for naturreservatet går langs kanten av fylkesvei 731 fra brua ved Sørli og sør langs Grunnvatnet. Plassering av grensen vanskeliggjør vedlikehold og rydding av veistrekningen for Statens Vegvesen.

I prosessen med forvaltningsplan er det kommet innspill om å etablere ei skibru ved eksisterende bru ved grendehuset på Djupåsen. Dette for at skiløpere skal slippe

å benytte trafikkert vei for å komme til opparbeidete løyper mot Skjåfjell.

### Forvaltningsmål:

- \* Hindre nye tekniske inngrep i reservatet

### 5.6.2 Rammer og regelverk

Det er et generelt forbud mot fysiske inngrep i naturreservatet jamfør verneforskriftens kapittel IV. Her er det listet opp ulike aktiviteter som ikke er tillatt. Opplistingen er ikke uttømmende noe som innebærer ett forbud mot lignende inngrep.

Kapittel V åpner for vedlikehold av eksisterende bygninger. Med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som taktekking, etterisolering, montering av nye ruter med mer. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold.

Forskriften åpner ikke for nybygg eller utvidelse av eksisterende hytter. Det gjelder også for oppføring av naust, bruer og brygger, og det kan derfor ikke åpnes for etablering av slike nybygg i forvaltningsplanen.

Kapittel V åpner for vedlikehold av telekabler og kraftlinjer uten søknad, mens kapittel VI åpner for forsterkning av eksisterende linjer etter søknad. I en dispensasjon for forsterkning av eksisterende linjer vil det stilles vilkår for å unngå unødvendig skade på vegetasjon og forstyrrelse av fuglelivet.

Fylkesmannen ser at vernegrensen slik den ble vedtatt i 1997 er lite hensiktsmessig i

forhold til fylkesveg 731 og vil sende forslag til Direktoratet for naturforvaltning om gjennomføring av ei mindre grenseendring for å justere vernegrensen 3 meter fra veikant. Dette vil kreve høring og må gjennomføres som egen prosess uavhengig av forvaltningsplanen.

Forskriften åpner ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger, vei, kraftlinjer eller telekabler og det må søkes dispensasjon etter den generelle unntaksparagrafen (kapittel 7.2).

For tiltak i vassdraget må det også søkes NVE etter vannressursloven, noe som har vært aktuelt i forbindelse med etablering av terskler i Børselva og som vil være aktuelt ved justering av terskler.

### 5.7 Motorferdsel

#### 5.7.1 Status og mål

Det foregår ikke motorferdsel av noe omfang i reservatet, men reindrifta kjører gjennom området under flytting av rein på isen.

Det er registrert noe ulovlig kjøring på barmark i sørenden av Grunnvatnet.

#### **Forvaltningsmål:**

- \* Hindre at motorferdsel forstyrrer hekkende fugl eller skader vegetasjon i reservatet

#### 5.7.2 Rammer og regelverk

I utgangspunktet er motorisert ferdsel til vanns og til lands samt lavtflyging under 300 m forbudt. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter, modellfly og brettseiling

(kapittel IV i forskriften). Forbudet er som nevnt i kapittel 5.2.2 ikke til hinder for nødvendig motorisert ferdsel på frossen, snødekt mark i forbindelse med tillatt skogsdrift og ved utøvelse av reindrift.

Motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannverns-, og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver som er bestemt av Fylkesmannen er direkte unntatt fra forbudet mot motorferdsel. Bestemmelsen innebærer ikke unntak for øvingskjøring.

I forbindelse med skjøtselstiltak igangsatt av forvaltningsmyndigheten, står det i DNs håndbok nr 17: *”For å gjennomføre skjøtselstiltak vil det gjerne være behov for motorisert transport av folk og utstyr. Forvaltningsmyndighetens rett til å utøve skjøtsel dekker også nødvendig motorferdsel i verneområdet i den forbindelse. Det er derfor ikke nødvendig med tillatelse fra grunneier.”*

Det er ikke åpnet for motorferdsel i forbindelse med elgjakt og det må derfor søkes om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsparagrafen (se kapittel 7.2). Hvis det gis dispensasjon vil det være for bruk av elgtrekk eller ATV med belter siden dette er et våtmarksområde som er sårbart for barmarkskjøring. I en dispensasjon vil det blant annet stilles vilkår om å unngå sårbare områder, kjøring med lav hastighet og bruk av etablerte veier og stier. Slike dispensasjoner gis kun for ett år av gangen for å kunne sjekke eventuelle kjørespor i etterkant.

Motorferdsel i utmark innenfor verneområdet må i tillegg til

# Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

verneforskriften også behandles etter motorferdselsloven med tilhørende forskrifter. Det er kommunen som er myndighet etter motorferdselsloven.

Motorisert ferdsel med andre formål enn de overnevnte må det søkes dispensasjon for etter den generelle dispensasjonsparagrafen i naturmangfoldloven (se kapittel 6.2).

## 6 Forvaltningsoppgaver og tiltak

### 6.1 Oppsyn

#### 6.1.1 Status og mål

Med vernevedtak oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskrift og eventuelle vilkår i dispensasjonsvedtak overholdes. Et effektivt og faglig dyktig naturoppsyn er viktig for å kunne følge med i utviklingen i verneområdene, både når det gjelder naturtilstanden og bruken av området.

Statens naturoppsyn (SNO) ble opprettet med hjemmel i lov om naturoppsyn av 21.06.1996, og skal ivareta nasjonale miljøvernoppgaver og forebygge miljøkriminalitet. Statens naturoppsyn har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge. Lov om statlig naturoppsyn hjemler naturoppsyn innenfor følgende særlover; naturmangfoldloven, friluftsløven, motorferdselloven, kulturminneløven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeløven og deler av forurensingsloven.

Statens Naturoppsyn sine viktigste oppgaver er:

- å ivareta nasjonale miljømål

- kontroll opp mot lover, forskrifter og andre regelverk
- å forebygge miljøkriminalitet
- veiledning og informasjon
- praktiske skjøtselsoppgaver av ulik art
- registrering og dokumentasjon

For oppsynet i Grunnvatnet naturreservat har SNO tjenestekjøp fra Fjelltjenesten i Troms. Behov for overvåkning av bevaringsmål utløser større oppsynsressurser i reservatet enn det som er tilgjengelig i dag.

#### Forvaltningsmål:

- \* Oppsynet skal påse at bestemmelsene i verneforskriften overholdes
- \* Oppsynet skal følge opp overvåkningsplan for bevaringsmål for reservatet, både for fugl og vegetasjon (overvåkningsplan utarbeides i løpet av 2011)
- \* Oppsynet skal drive informasjonsarbeid og ha tilsyn med informasjonstavler, løveskilt og grensemerker

#### 6.1.2 Retningslinjer

Følgende retningslinjer skal legges til grunn for oppsynet i Grunnvatnet naturreservat:

- Det gjennomføres oppsyn etter gjeldende lovverk
- Statens naturoppsyn skal samarbeide med andre etater, herunder grunneier, brukere, Fylkesmannen og politi. Oppsynsvirksomheten skal utformes i samråd med forvaltningsmyndigheten



- Den etablerte rutinen for bestillingsdialog mellom Fylkesmannen og Statens Naturoppsyn videreføres, slik at en i felleskap kan prioritere aktuelle oppgaver for oppsynet.

### 6.1.3 Tiltak

#### **Styrking av oppsynet**

**Ansvarlig:** Statens naturoppsyn

**Gjennomføres:** 2012

**Prioritet:** 1- Høy

## 6.2 Skjøtsel

### 6.2.1 Status og mål

I Børselva har det gjennom Børselvprosjektet (se kapittel 2.2) vært gjennomført store skjøtselstiltak for å bedre tilstanden på vassdraget. Det vil være fortløpende behov for vedlikehold av disse tiltakene. I perioden med prøvevannslipp (se kapittel 2.2) vil behovet for supplerende tiltak som å fjerne mer bunnmasse og vannvegetasjon vurderes. Videre justeringer av terskler vil også vurderes i samarbeid med NVE og Ballangen Energi i denne perioden.

For å forbedre tilstanden ytterligere er det viktig at Fylkesmannen i Nordland og Ballangen kommune i samarbeid med berørte grunneiere får redusert forurensingen fra tilgrensende landbruksdrift. Et av de viktigste tiltakene vil være å etablere kantvegetasjon langs vassdraget for å redusere tilrenning og erosjon (se kapittel 5.3 og vedlegg 6). I tillegg må kommunen informere om driftsmetoder som reduserer avrenningen ved for eksempel pløying og gjødsling.

I perioden fram til endelig vannføringsregime fastsettes av NVE er det viktig å overvåke vannkvalitet, gjengroingstilstanden og fuglelivet (se kapittel 4 om bevaringsmål og kapittel 6.3 om overvåking). Hvis vannføringen er for lav eller spyleflommene ikke har ønsket effekt for vannkvalitet og plante- og dyreliv må det gjøres justering i endelig regime.

For å skape bedre forhold for blant annet horndykker og broddtjønnaks i selve Børselva og øvre deler av Grunnvatnet kan det være aktuelt å fjerne noe mer bunnmasse og vegetasjon. Dette må vurderes etter en periode med overvåking.

Det er enkelte granplantefelt på sør- og østsiden av Knutvatnet og innerst i Langosen. Granplantene er en fremmed art i reservatet og det er ønskelig å fjerne disse. Hvis det er spredning av planter i reservatet kan dette på sikt true verneverdiene. Flere av granplantefeltene har økonomisk betydning for grunneier og er ikke hogstmoden før om 10 – 15 år.

I forhold til verneverdiene er det viktig å sette ut minkfeller i vassdraget for å i størst mulig grad redusere minkbestanden. Det vil være mulig å få noe tilskudd til fellefangst hvis det er lokale aktører som kan være interessert i å fange mink.

Det er registrert små grøfter inntil Knutvatnet. Disse vil drenere tilgrensede myrområder og kunne endre vegetasjonssammensetningen.

Det er et problem med forsøpling i og rundt vassdraget.

## Forvaltningsmål:

- \* Vannkvaliteten i vassdraget skal være meget god eller god
- \* I 2014 skal behovet for skjøtsel eller endring av vannslipperegime vurderes på bakgrunn av overvåking
- \* Spredning av granplanter og mink skal ikke forekomme i reservatet

## 6.2.2 Retningslinjer og lovverk

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1.7.2009 og erstattet den tidligere naturvernloven. Her går det fram at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å utføre mange av skjøtseltiltakene som er foreslått for Grunnvatnet naturreservat (se egen boks). Det går videre fram at grunneier/rettighetshaver skal varsles om tiltak og få tilbud om å utføre tiltak på egen eiendom.

Hvis for eksempel motorferdsel i forbindelse med søppelrydding skjer i regi av andre enn Fylkesmannen må de ha dispensasjon fra verneforskriften.

I forhold til granplantefeltene er disse ikke erstattet i erstatningsoppgjøret. Det er viktig å få sjekket ut om disse sprer seg og kan true verneverdiene. Hvis granplantefeltene truer verneverdiene kan den tas ut som skjøtseltiltak. Det er viktig at mulige løsninger diskuteres med grunneier.

Etablering av kantvegetasjon skjer utenfor reservatet og vil være avhengig av samarbeid med kommune, grunneiere og grunneierlag. Det kan være mulig å benytte skoler eller grunneierlaget for gjennomføre

det praktiske arbeidet med etablering og vedlikehold av kantvegetasjonen.

## Naturmangfoldlovens § 47:

*(skjøtsel av verneområder)*

*I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtseltiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtseltiltak.*

*Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtseltiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.*

*Berører skjøtseltiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.*

*Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtseltiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.*

*(...)*

Følgende retningslinjer skal følges ved skjøtsel i reservatet:

- Alle skjøtseltiltak skal skje i samarbeid med Fylkesmannen og Statens naturoppsyn på bakgrunn av forvaltningsplanen
- Gjennomføring av tiltak som medfører menneskelig aktivitet skal gjøres i perioden 15. august-15.mars for å

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

unngå forstyrrelse i hekke- og myteperioden

- Skjøtselstiltak skal ikke være til hinder for ferdsel i området

### 6.2.3 Tiltak

#### **Etablering av kantvegetasjon**

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland, Ballangen kommune og grunneiere  
**Når:** 2012 - 2015  
**Kostnad:** 240 000,-  
**Prioritet:** 1 - Høy

#### **Fjerning av elvesnelle og flaskestarr**

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland, regulant  
**Når:** 2015 - 2016  
**Kostnad:** -  
**Prioritet:** Avklares i 2014

#### **Vedlikehold av eksisterende tiltak**

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland, regulant  
**Når:** fortløpende  
**Kostnad:** -  
**Prioritet:** 1- høy

#### **Fjerning av grøfter, Knutvatn**

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland  
**Når:** 2011  
**Kostnad:** ?  
**Prioritet:** 1 - høy

#### **Fjerning av mink**

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland  
**Når:** 2011 →  
**Kostnad:** ?  
**Prioritet:** 1 - høy

#### **Spredning av gran**

**Ansvarlig:** Statens naturoppsyn  
**Når:** 2011  
**Kostnad:** Ordinært oppsyn  
**Prioritet:** 1 - høy

#### **Rydding av søppel**

**Ansvarlig:** Statens naturoppsyn  
**Når:** Fortløpende  
**Kostnad:** 10 000,-  
**Prioritet:** 1 - høy

## 6.3 Overvåkning

### 6.3.1 Status og mål

En god forvaltning krever kunnskap om naturkvalitetene innenfor verneområdet og tilstanden på disse. En jevnlig overvåkning av naturkvalitetene er nødvendig for å vurdere tilstand og eventuelt behov for tiltak. På bakgrunn av tidligere kartlegginger er oversikten over tilstanden til de fleste naturkvalitetene innenfor reservatet god.

I kapittel 4 er det definert bevaringsmål for mange av naturkvalitetene. Oppfølging av disse vil være sentralt i overvåking av reservatet. Det er en stor utfordring å definere bevaringsmål som skal gjenspeile tilstanden til alle naturkvalitetene innenfor reservatet. Bevaringsmålene som presenteres for Grunnvatnet naturreservat kan bli endret fortløpende som en følge av mer kunnskap og erfaring med den praktiske bruken.

Siden Børselva og Grunnvatnet har vært og er svært påvirket av vassdragsregulering og jordbruksdrift er dette området skilt ut som eget delområde. I tillegg foregår det fiske i området som kan være forstyrrende for fugl i hekkeperioden. Det vil være viktig å ha en tettere overvåking i dette området for

å kunne vurdere eventuelle behov for ekstra tiltak i området.

Fylkesmannen i Troms har ansvar for oppfølging av handlingsplan for hornedykker og i den forbindelse er Grunnvatnet foreslått som overvåkingsområde (Bøhn m. fl. 2010). Hvis en slik overvåking gjennomføres vil den skje i samsvar med oppfølging av bevaringsmålene i reservatet.

### **Forvaltningsmål:**

- \* Økt kunnskap om naturkvalitetene og eventuelle endringer
- \* Økt kunnskap om behov for skjøtsel og eventuell ferdselsregulering

### **6.3.2 Retningslinjer**

- Fylkesmannen har hovedansvar for overvåking av naturkvalitetene i reservatet. Statens naturoppsyn vil i de fleste tilfellene stå for den praktiske gjennomføringen. Dette avklares årlig gjennom bestillingsdialogen.
- Statens naturoppsyn rapporterer til Fylkesmannen ved behov og minst en gang per år.
- Utvikling og tilstand for bevaringsmålene skal evalueres av Fylkesmannen og tiltak skal settes inn om nødvendig.

### **6.3.3 Tiltak**

#### **Utarbeide overvåkingsprogram**

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland og Statens Naturoppsyn

**Når:** 2012

**Kostnad:** 25 000,-

**Prioritet:** 1- Høy

## **6.4 Informasjon og tilrettelegging**

### **6.4.1 Status og mål**

Forbedringen av vannkvalitet og utvidelse av vannspeilet har gjort Børselva til et attraktivt område for fiske og rekreasjon. Det er derfor behov for økt informasjon og tilrettelegging i reservatet. Hvis de som ferdes i området har god informasjon om naturkvalitetene vil de kunne ta større hensyn for unngå å forstyrre. Det vil og være ønskelig å kanalisere ferdsel i de mest sårbare periodene for hekkende fugl.

Området mellom Djupvatnet og Grunnvatnet bør prioriteres med tanke på informasjon. I tillegg er det behov for mer informasjon ved brua ved Åselva. Dette er områder hvor det foregår en del ferdsel spesielt i forbindelse med fiske. Informasjon i disse områdene vil hindre at folk kjører helt til Kjølstad og går over innmark. Det er kommet innspill på etablering av utedo og tilrettelegging for fiske og bading. I forhold til disse tiltakene vil kommunen, grunneierlag og Ofoten friluftsråd være viktige aktører. Ballangen kommune har ansvar for Åsveien og eventuell opprusting av denne.

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

Det er tidligere satt opp to tavler med plakater for reservatet; den ene står ved parkeringsplassen ved grendehuset på Djupåsen og den andre står i krysset mellom veiene til Djupåsen og Kjølstad. Det er behov for to tavler til, hvor en skal plasseres ved Åselva og en ved NVEs målestasjon ved Bruksås. I tillegg kan det monteres en verneplakat på veggen til NIVAs målestasjon ved Elvenes, nord for Djupvika. Verneplakatene for Grunnvatnet er av eldre dato og ikke oppdatert etter ny mal. Det vil derfor være behov for å oppdatere plakatene.

Naturreservatet er merket med grensemerker og verneskilt. Informasjon om naturreservatet med kart og plakat er også tilgjengelig på <http://nordland.miljostatus.no>.

Ballangen Energi ønsker å sammenfatte den store mengden informasjon og registreringer som er gjort i vassdraget til en lettfattelig informasjonspakke. Dette vil bli brukt opp mot allmennheten, men også mer spesifikt opp mot skoler, barnehager og lignende.

For å kanalisere ferdselen er det ønskelig å sette opp et fugletårn. I fugletårnet vil det kunne gis informasjon om de ulike naturkvalitetene og Børselvprosjektet. Et fugletårn må plasseres utenfor reservatet og det er forslag om å plassere det på neset sør for Durmåselvbukta. I forkant av etablering av fugletårn må nærmere lokalisering avklares med grunneier, kommune og NOF. Ved etablering av fugletårn vil Fylkesmannen kunne gi tilskudd til etablering, men det må i forkant avklares hvem som skal eie tårnet.

For å redusere forstyrrelse langs Børselva kan det være aktuelt å etablere enkelte faste fiskeplasser. Det er kommet konkrete innspill på etablering av fiskeplass tilrettelagt for funksjonshemmede ved målestasjonsjonen ved Elvenes. I dette området går grensen for naturreservatet langs elvestrengen og en eventuell tilrettelegging må gjennomføres utenfor verneområdet. Dette må skje i samarbeid med grunneiere, grunneierlag og kommunen.

Det er kommet innspill på etablering av flere stier langs vassdraget. Både nyetablering på vestsiden av Børselva og restaurering av sti til neset i Åsvatnet. Denne tilretteleggingen må i hvert tilfelle vurderes opp mot hensynet til verneverdiene.

Alle de nevnte tiltakene krever grunneiers samtykke.

### Forvaltningsmål

- \* Informasjonsarbeidet i og utenfor Grunnvatnet naturreservat skal bidra til at grunneierne og alle besøkende får informasjon om naturkvalitetene i området og bestemmelsene i verneforskriften
- \* Informasjonsarbeidet skal bidra til at naturkvalitetene ivaretas
- \* Tilrettelegging for ferdsel skal sikre naturkvalitetene i reservatet

### 6.4.2 Retningslinjer

Alt informasjonsmaterieell skal utarbeides av eller i samarbeid med Fylkesmannen.

### 6.4.3 Tiltak

Foto: Gunhild Dahl

#### Fugletårn

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland og Statens naturoppsyn  
**Når:** 2012  
**Kostnad:** 70 000.-  
**Prioritet:** 1 – Høy

#### Tavler (to) og nye plakater (syv)

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland og Statens naturoppsyn  
**Når:** 2011  
**Kostnad:** 12 000.-  
**Prioritet:** 1 – Høy

#### Utarbeide brosjyre med informasjon om vassdraget

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland  
**Når:** 2012  
**Kostnad:** 10 000.-  
**Prioritet:** 2 – Middels

#### Oppdatere informasjon på ”Miljøstatus i Nordland”

**Ansvarlig:** Fylkesmannen i Nordland  
**Når:** Årlig  
**Kostnad:** 0.-  
**Prioritet:** 1 – Høy

## 7 Saksbehandling

### 7.1 Forvaltningsmyndigheter

Ansaret for forvaltningen av Grunnvatnet naturreservat involverer følgende myndigheter:

**Miljøverndepartementet (MD)** er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturmangfoldloven og viltloven.

**Direktoratet for naturforvaltning (DN)** er øverste fagmyndighet for naturvernområder i Norge og har hovedansvar for forvaltning av områder vernet etter naturmangfoldloven. DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. DN er klageinstans for vedtak som forvaltningsmyndigheten i det enkelte verneområdet har gjort. DN skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene.

**Fylkesmannen i Nordland (FM)** er forvaltningsmyndighet for Grunnvatnet naturreservat.

**Ballangen kommune** er myndighet på flere av de øvrige lovverkene som kan få betydning for Grunnvatnet naturreservat, eksempelvis plan- og bygningsloven og motorferdselsloven.

Informasjonsplakat ved grendehuset



## **7.2 Lovverk, føringer og forvaltning**

### **7.2.1 Verneforskriften, naturvernloven og naturmangfoldloven**

Vedtak om vern av Grunnvatnet naturreservat ble hjemlet i naturvernloven. Den 1. juli 2009 trådte naturmangfoldloven i kraft og naturvernloven ble opphevet. Selv om naturvernloven er opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av den inntil Kongen bestemmer noe annet (naturmangfoldlovens § 77, første punktum).

Kapittel II i naturmangfoldloven inneholder alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Dette inkluderer også forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter som og gjelder innenfor naturreservat. I tillegg skal fem prinsipper (§§ 8 – 12) legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det stilles krav til hvordan prinsippene er vurdert ved beslutningen. Det vil for eksempel si ved behandling av dispensasjonssøknader.

De fem prinsippene er:

- § 8 - Offentlige beslutninger skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelige kunnskap om arter, naturtyper og effekten av påvirkning
- § 9 – Ved tvil om effekten av påvirkning skal føre – var – prinsippet benyttes
- § 10 – Samlet belastning på et økosystem skal vurderes
- § 11 – Den som gjør skade på miljøet skal bære kostnadene (rimelighetsvurdering)
- § 12 - Det skal velges driftsmetoder, teknikk og lokalisering som i størst mulig grad begrenser skade på naturen.

I de tilfelle det søkes om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens kapittel IX, skal disse vurderes etter naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse (se egen boks med naturmangfoldlovens § 48). Verneforskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse er satt ut av kraft (se kapittel 7.2.3).

Verneforskriften for Grunnvatnet naturreservat finnes som vedlegg 1



Børselva, Grendehuset og brua ved Djupåsen sees i bakgrunn. Foto: NVE

### **Naturmangfoldlovens § 48:**

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

### **7.2.2 Forholdet til andre lovverk**

Forskrifter gitt med hjemmel i naturmangfoldloven går foran andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheter mellom bestemmelsene. Det øvrige regelverk gjelder i tillegg til verneforskriftene i områder vernet etter naturmangfoldloven. Ved søknader om tillatelse til motorisert ferdsel vil det i de fleste tilfeller være nødvendig med både dispensasjon fra motorferdselloven og fra verneforskriften. Med få unntak vil verneforskriften ha strengere bestemmelser vedrørende bruk og tiltak enn annet lovverk. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon først blir behandlet av Fylkesmannen. Forskrifter gitt med hjemmel i naturmangfoldloven begrenser ikke rådighetsutøvelsen utenfor verneområdet.

### **7.2.3 Forvaltning av verneforskriften**

Verneforskriften har som formål å opprettholde den tilstanden som området var i ved fredningstidspunktet, samt å fremme verneformålet. I forhold til Grunnvatnet naturreservat var tilstanden

dårlig ved vernetidspunktet og derfor må den vurderes ut fra tilstand etter restaureringsarbeidet (se kapittel 2). Forvaltningsansvaret for Grunnvatnet naturreservat ligger hos Fylkesmannen i Nordland som derfor har ansvar for at





Djupvatnet med  
Åselva i forgrunn  
Foto: NVE

verneområdet blir forvaltet i henhold til verneforskriften og verneformålet. Hvis verneverdiene forringes må nødvendige tiltak bli igangsatt. Videre skal Fylkesmannen behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via Fylkesmannen og sluttbehandles av Direktoratet for naturforvaltning.

Forvaltningen av verneområdet skal skje med et langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenkning hos både de daglige brukerne og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for Grunnvatnet naturreservat er planlagt å rulleres hvert 10. år.

Naturmangfoldlovens § 48 inneholder den generelle unntaksparagrafen (se kapittel 6.2.1). Det kan gis dispensasjon fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. I ordet «nevneverdig» ligger en ganske snever adgang til dispensasjon. Det kan bare gis

dispensasjon i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning på verneverdiene.

Presiseringen er for å sikre at vernevedtaket ikke uthules gjennom omfattende dispensasjoner.

Hvis det gis dispensasjon etter denne paragrafen skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Uavhengig av det som følger av avsnittet ovenfor kan det gis dispensasjon dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

### **7.2.4 Randsoner til verneområder**

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven gjelder ikke for virksomhet utenfor vernegrensene. Det er derfor viktig at

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

grunneiere, kommuner og andre offentlige og private instanser forvalter tilgrensende områder på en slik måte at ikke verneverdiene innefor et verneområde blir forringet.

Dersom en virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov enn naturmangfoldloven kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal kommuner og sektormyndigheter vektlegge hensynet til disse verneverdiene vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis og ved fastsetting av eventuelle vilkår (naturmangfoldlovens § 49). Paragrafen gjelder kun for tiltak som skjer utenfor verneområdet, men som kan ha negativ effekt på verneverdiene innenfor området, f.eks. gjennom forurensing, endring i vannstand, drenering eller ved retningsendring av vassdrag.

For virksomheter utenfor verneområdene som ikke krever tillatelse, vil det være en aktsomhetsplikt for den enkelte, jf. naturmangfoldlovens § 6. Den innebærer at enhver plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturen.

### **7.2.5 Generelle retningslinjer for saksbehandling**

Retningslinjer for behandling av saker som angår de ulike brukerinteressene er presentert i kapittel 4. Punktene under viser de generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandler Grunnvatnet naturreservat.

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften oversendes Fylkesmannen i Nordland.

2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.

3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under de enkelte brukerinteressene. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort en samlet vurdering av tiltakets virkning på verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteressene.

4. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal Fylkesmannen vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på om vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatelsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader.

5. Statens naturoppsyn er ansvarlig for vurdering og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.

6. Disse instansene skal ha kopi av alle vedtak: Ballangen kommune, Statens naturoppsyn, Direktoratet for naturforvaltning, Naturvernforbundet i Nordland og grunneiere dersom de berøres. Naturvernforbundet har rettslig klageinteresse og har klageadgang.

7. Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Direktoratet for naturforvaltning via Fylkesmannen i Nordland som vurderer om det framkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom vedtaket

oppretholdes skal klagen oversendes  
Direktoratet for naturforvaltning for  
endelig behandling og vedtak.

### **8 Forvaltningsplanens varighet**

Forvaltningsplanen for Grunnvatnet naturreservat gjelder for tidsperioden **2011-2021**. Fylkesmannen er ansvarlig for revidering av forvaltningsplanen og arbeidet med det skal starte senest i **2020**. Ved behov kan forvaltningsplanen revideres tidligere. Bevaringsmålene for Grunnvatnet naturreservat ligger som vedlegg 7 til planen og kan revideres fortløpende etter hvert som ny kunnskap tilsier det.

## 9 Lovverk og forskrifter

Alle lover og forskrifter finnes på [www.lovdata.no](http://www.lovdata.no)

Lov om behandlingsmåter i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Lov om friluftslivet (friluftsloven).

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova).

Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).

Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn

Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra 1. april 2007 til og med 31. mars 2012

## 10 Litteratur

Artsdatabanken [www.artsdatabanken.no](http://www.artsdatabanken.no)

Børselvprosjektet [www.borselva.no](http://www.borselva.no)

Bergan, M.A. og Aanes, K.J 2010 a. *Bunndyrundersøkelser i Børselvvassdraget, Ballangen kommune. Miljøkavlitet og biologisk mangfold i 2009*. NIVA. I trykk.

Bergan, M.A. og Aanes, K.J 2010 b. *Orienterende undersøkelser. Fiskestatus i Børselva høsten 2009*. NIVA. I trykk.

Bøhn, K., Kristiansen, G. og Bøhn, T. 2010. *Overvåking av horndykker i Norge – metodiske vurderinger*. Rapport til Fylkesmannen i Troms, miljøvernavdelinga.

Dahl, L., Karlsen, H. K. og Grønvold, S. 2002. *Rensebehov og tiltak i en del av Børselva*. Hovedoppgave, Miljøteknikk. Høgskolen i Narvik. 103 s.

Direktoratet for naturforvaltning. 2008. *Områdevern og forvaltning*. DN-håndbok nr 17 (2001) Revidert 2008.

## Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat 2011 - 2021

- Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for hornedykker *Podiceps auritus* *Podiceps auritus*. Rapport 2009 -7
- Gaarder, G. & Kristiansen, G. 2009. *Grunnvatnet naturreservat, Ballangen kommune. Naturtyper og fugl*. Miljøfaglig Utredning Rapport 2009:47.
- Grande, M., Aanes, K. J. og Andersen, S. 1999. *Børselvprosjektet. Rapport nr 2: Fiskeribiologiske undersøkelser i Børselvvassdraget 1998*. NIVA Rapport 4090 -99. 26 s.
- Hamarsland, A., Pettersen, S. og Pedersen, H. 1991. *Børselva*. Fylkesmannen i Nordland. Rapport nr. 6/91.
- Kleivane, I. og Svært, R. 2008. *Hydrologiske målinger og beregninger i Børselva (172.AC) Ballangen kommune, Nordland*. NVE Oppdragsrapport 7/2008. 156 s.
- Kristiansen, G. 2006. Etablering av vegetasjonssoner langs Børselva. NVE plan 2006. 20 s
- Kålås, J A., Viken, Å. Henriksen, S & Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.
- Lid, J. & Lid, D. T. 2005. *Norsk flora*. Sjuende utgave. Det Norske Samlaget.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.
- Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.
- Naturtyper i Norge (NiN) [www.naturtyper.artsdatabanken.no](http://www.naturtyper.artsdatabanken.no)
- NVE 2006. *Tiltak i vassdrag. Etablering av vegetasjonssoner langs Børselva. Detaljplan*. NVE Region Nord.
- NVE 2008. *Tiltak i vassdrag. Børselva, delområde b – J. Utførte tiltak*. NVE Region Nord Saksnr. 200701532.
- Aanes, K. J. og Mjelde, M. 1999. *Børselvprosjekt. Rapport nr. 1. Børselvprosjekt, markovegetasjon og tilgroingsproblematikk*. NIVA Rapport 4062-99. 49s.

## **11 Vedlegg**

Vedlegg 1: Verneforskrift for Grunnvatnet naturreservat

Vedlegg 2: Kart over Grunnvatnet naturreservat

Vedlegg 3: Kart over kartlagte naturtyper

Vedlegg 4: Liste over kartlagte fugler i Grunnvatnet naturreservat

Vedlegg 5: Informasjonsplakat

Vedlegg 6: Tiltak i vassdrag – etablering av vegetasjonssoner langs Børselva. NVE

Vedlegg 7: Bevaringsmål for Grunnvatnet naturreservat

## **Forskrift om fredning av Grunnvatnet naturreservat, Ballangen kommune, Nordland.**

Fastsatt ved kgl.res. 19. desember 1997 med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10, § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret 22 okt 2004 nr. 1391.

### **I**

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23, er et våtmarksområde mellom Forså og Børsvatnet i Ballangen kommune, Nordland fylke fredet som naturreservat ved kgl.res. av 19. desember 1997 under betegnelsen « Grunnvatnet naturreservat ».

### **II**

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.: 41/1, 41/2, 41/3, 42/2, 42/5, 46/1,17, 46/2, 46/2,19, 46/3,30, 46/4,11, 46/5, 46/6,12, 46/7, 46/8, 46/10,23, 46/14, 46/15, 46/16, 46/18, 46/19, 46/20, 46/21, 46/22, 46/24, 48/2, 48/3, 48/4,7, 48/5, 48/6, 48/8, 48/9, 49/2,3, 49/4,8, 50/1, 50/2, 50/3, 50/4, 50/5, 50/6, 50/7, 50/8, 51/1, 51/2, 51/3, 51/4, 51/5, 51/6, 51/7, 51/8, 51/11, 51/14, 51/15, 52/3, 52/4, 75/1, 76/1, 76/2, 76/3, 77/1, 77/2, 77/4, 77/5, 77/6, 78/1,2, 78/3, 91/1, 91/2.

Reservatet dekker et areal på ca. 4.450 daa, hvorav ca. 1.150 daa er landareal.

Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:20.000, datert Miljøverndepartementet, desember 1997. Kartet og fredningsforskriften oppbevares i Ballangen kommune, hos fylkesmannen i Nordland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene bør koordinatfestes.

### **III**

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl.

### **IV**

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.
2. Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd. Utsetting av vilt er ikke tillatt.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veger, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, nyplanting, henleggelse av avfall, gjødsling

og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Oppstillingen er ikke uttømmende.

4. Motorisert ferdsel til vanns og til lands samt lavtflyging under 300 m er forbudt. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter, modellfly og brettseiling.

Camping, teltslaging og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

## V

Bestemmelsene i kapittel IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Utmarksbeite og utmarksslått som på vernetidspunktet eller der dette tidligere har vært vanlig, samt flytting med rein gjennom området.
3. Å lede dreneringsvann gjennom vassdraget eller dreneringskanaler.
4. Sanking av bær og matsopp.
5. Tynning og avvirking av granplantefelt.
6. Jakt på hjortevilt og fellefangst av mink.
7. Lovlig bruk av hund ved jakt på hjortevilt, og ved ettersøk etter skadet hjortevilt.
8. Vedlikehold av eksisterende bygninger.
9. Vedlikehold av telekabler.
10. Nødvendig motorisert ferdsel på frossen, snødekt mark i forbindelse med tillatt skogsdrift, og ved utøvelse av reindrif.
11. Vedlikehold av kraftlinjer.
12. Utøvelse av fiske.
13. Opplag av båt på egen grunn.

0 Endret ved forskrift 22 okt 2004 nr. 1391.

## VI

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

1. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade.
2. Tynningshogst av ved til eget bruk, og motorisert ferdsel på frossen snødekt mark i forbindelse med dette. Kantskog mot vann, elver og myrområder skal spares under hogst.
3. Restaureringstiltak i deler av Børselva for å bedre gyteforholda for ørret.
4. Å slakte rein i området.
5. Forsterkning av eksisterende kraftlinjer.

## VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre forvaltningstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av forvaltningstiltakene.



## VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsforskriften når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser og arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning, og i andre særlige tilfeller når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

## IX

Forvaltningen av fredningsforskriften tillegges fylkesmannen i Nordland.

## X

Denne forskrift trer i kraft straks.

568000.000000

569000.000000

570000.000000

571000.000000

572000.000000

758000.000000

7579000.000000

7578000.000000

7577000.000000

7576000.000000

7575000.000000

7574000.000000

568000.000000

569000.000000

570000.000000

571000.000000

572000.000000

7579000.000000

7578000.000000

7577000.000000

7576000.000000

7575000.000000

7574000.000000

# Grunnvatnet naturreservat

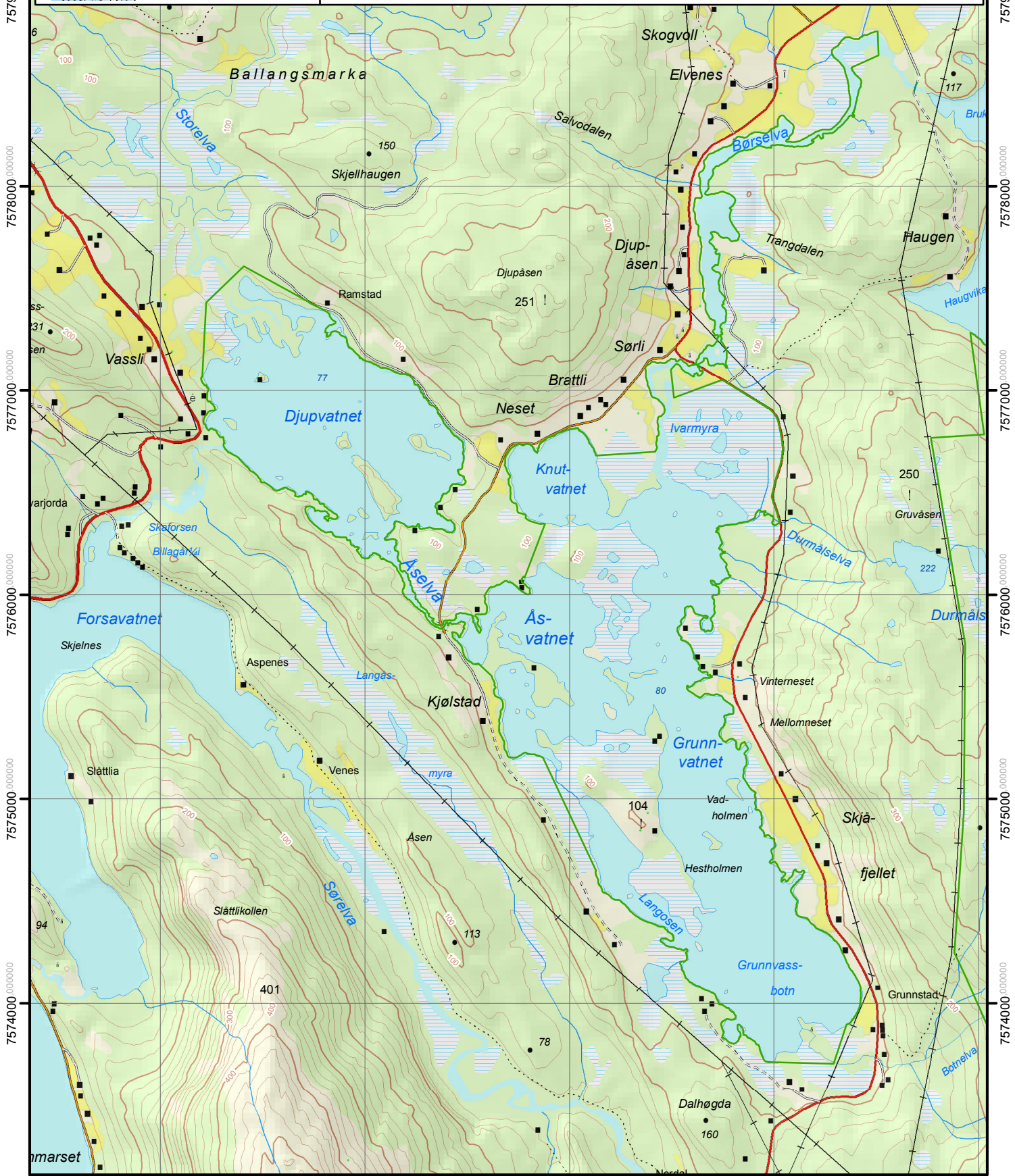
Ballangen kommune, Nordland fylke

 naturreservat

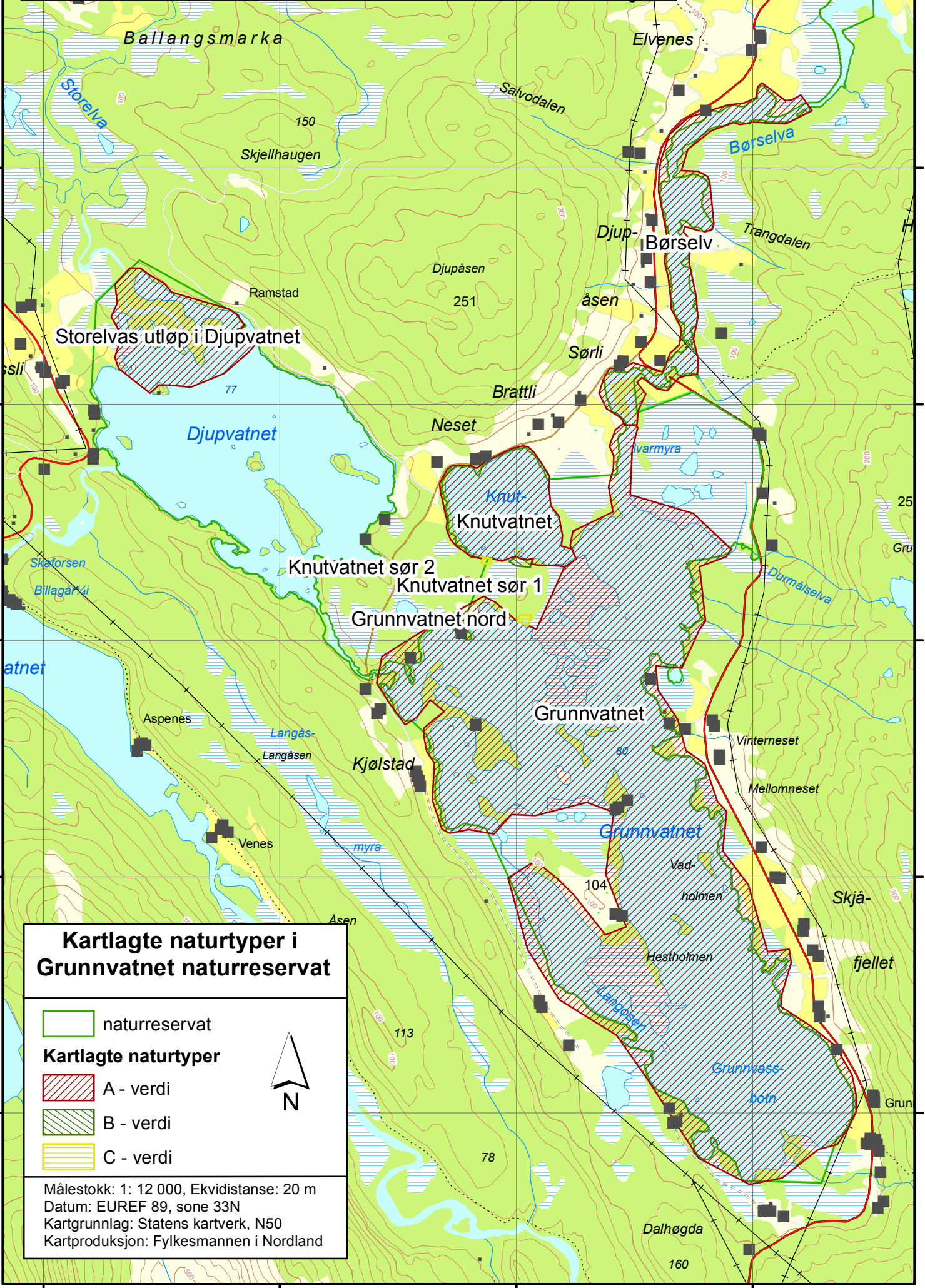


Målestokk: 1: 25 000  
Ekvidistanse: 20 m  
Rutenett 1 km





Datum: EUREF 89, sone 33N  
Kartgrunnlag: Statens kartverk, N50  
Utarbeidet av FM Nordland, 2010



# VEDLEGG 3 - Forvaltningsplan for Grunnvatnet naturreservat



## Kartlagte naturtyper i Grunnvatnet naturreservat

-  naturreservat
- Kartlagte naturtyper**
-  A - verdi
-  B - verdi
-  C - verdi



Målestokk: 1: 12 000, Ekvidistans: 20 m  
Datum: EUREF 89, sone 33N  
Kartgrunnlag: Statens kartverk, N50  
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Nordland

## Vedlegg 4: Liste over kartlagte fugler i Grunnvatnet naturresevat

Tabell 4.1. Total artsliste for alle arter av vannfugl eller vadere som er observert innenfor resevatet og alle arter som er observert i kantvegetasjon og omgivelser under takseringer av vannfugl fra 1999 til 2009 (etter Gaarder og Kristiansen 2009).

Art	2009	Før	Kommentar
Storlom	x	x	
Smålom	x	x	
Horndykker	x	x	
Gråhegre	x	x	
Sangsvane	x	x	
Grågås	x	x	
Stokkand	x	x	
Krikkand	x	x	
Brunnakke	x	x	
Stjertand	x	x	
Skjeand	x	x	
Knekkand	x	x	
Toppand	x	x	
Bergand	x	x	
Kvinand	x	x	
Siland	x	x	
Vipe	x	x	
Svømmesnipe	x	x	
Rødstil	x	x	
Gluttsnipe	x	x	
Grønnstil	x	x	
Strandsnipe	x	x	
Brushane	x	x	
Storspove	x	x	
Småspove	x	x	
Rugde	x	x	
Enkeltbekkasin	x	x	
Hettemåke	x	x	
Fiskemåke	x	x	
Rødnebbterne	x	x	
Trane	x	2005	På jorde
Svarthalsspove		1988	
Dobbeltbekkasin		1988	
Splitterne		1994	Sett av NOF
		?	
Taffeland		2006	
Svartand		2006	
Sjørre		2005	
Strandsnipe	x	x	Børselva og Djupvatnet
Sotsnipe		2000	
Heilo	x	xx	På trekket ved Børselva
Rugde	x	x	Overflyvende
Gråmåke	x	x	
Sandlo	x	x	Grunnvassbotn (på trekket)?
Sothøne	x		
Fjellvåk	x	x	
Jaktfalk		1999	
Dvergfalk		1999	I omgivelsen til resevatet
Gjøk	x	x	
Ringdue	x	x	

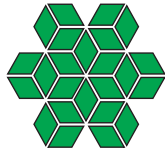
Art	2009	Før	Kommentar
Sanglerke		1999	
Tårnseiler		2000	Ved kjosene Åsvatnet
Sandsvale	x		
Taksvale	x		
Låvesvale	x		
Trepipplerke	x		
Heipiplerke	x		
Lappiplerke		1999	Myra ved innløp Åsvatnet
Gulerle		1999	Vanlig i hele
		2000	området
Linerle	x	x	
Jernspurv	x	x	
Sivsanger	x	x	
Hagesanger	x	x	
Løvsanger	x	x	
Gransanger	x	x	Kantsoner
Gråfluesnapper	x	x	
Svarthvit fluesnapper	x	x	
Buskqvett	x	x	Jordbrukslands kapet kantsoner
Rødstjert	x	x	
Rødstrupe	x	x	
Blåstrupe	x	x	Børselva kantsoner

Art	2009	Før	Kommentar
Svartrost	x	x	trekk
Gråtrost	x	x	
Rødvingetrost	x	x	
Måltrost	x	x	
Kjøttmeis	x	x	
Granmeis	x	x	
Gulspurv	x	x	
Sivspurv	x	x	Vanlig i sump og kantsoner
Bokfink	x	x	
Bjørkefink	x	x	
Dompap	x	x	
Grønnefink	x	x	
Grønnsisik	x	x	
Gråsisik	x	x	
Gråspurv	x	x	
Gjerdsmett	x	x	
Bergirisk	x	x	
Munk		x	
Kråke		x	
Skjære		x	
Ravn		x	

**Tabell 4.2**

Antatt bestandsutvikling for våtmarksfugl i Grunnvatnet naturreservat i perioden 1973-2009.  
Tegnforklaring: + økning, - nedgang +/- fluktuerende, 0 stabil (fra Gaarder og Kristiansen 2009)

	Folkestad 1973	FM Nordland 1988 (deler)	1999	2000	2009	Antatt utvikling
Storlom	2 par	1	3 par	6 par	5 par	0
Smålom	2par	1	1	1 par	1-2 par	0
Horndykker	50 par	5 par (3 ind)	29 par (16 ind)	12 (16 ind)	42 par	- / +
Gråhegre		2 ind	18	18 ind	7 ind	-
Sangsvane	-		2 par	4 par	8 par (4 ind)	+
Stokkand	30 ind	1 par (35 ind)	7 par (42 ind)	3 par (45 ind)	14 par (17 ind)	0
Krikkand	24 ind	7 par (6 ind)	6 par (27 ind)	15 par (19 ind)	8 par (7 ind)	0
Brunnake	46 ind	5 par (64 ind)	16 par (33 ind)	7 (43 + 16)	20 par (70 ind)	+
Stjertand	3 ind	5 ind	2 par	1 par	1 par	0
Skjeand		6 ind	1 par	1 par	1 par	0
Knekkand			3 par (3 ind)	1 par	1 par	-
Toppand	58 ind	13 par (34 ind)	21 par (20 ind)	20 par (32 + 4)	32 par (15 ind)	0
Kvinand	16 ind	5 ind	2 par (5+3)	2 par (5 ind)	3 par (2 ind)	0
Siland	6 ind		4 par (4 ind)	4 par (3 ind)	5 par	0
Hettemåke			20 par (39 ind)	20 par (39 ind)	10 par (24 ind)	-
Dvergmåke					3 ind	-
Fiskemåke	37 ind	3 par	23	23 ind	10 ind	?
Rødnebbterne	60 ind		3 par (15 ind)	43 ind	21 par (6 ind)	-
Vipe	2 ind	2 ind			11 ind	+
Grønnstilk			2 ind	7 par (7 ind)	20-25 par	+



# Grunnvatnet naturreservat



Rødnebbterne



Gluttsnipe

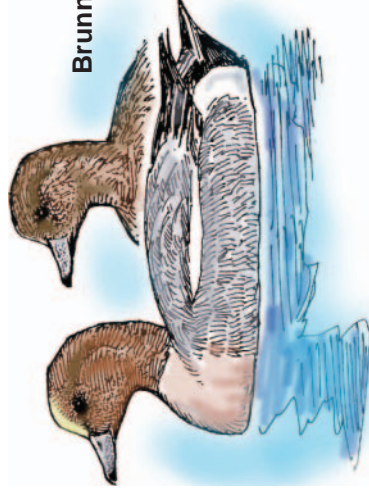


Horndykker

Toppand



Storlom



Brunnakke



Sivsanger

Grunnvatnet naturreservat i Ballangen kommune ble fredet som naturreservat ved kongelig resolusjon av 19. desember 1997. Reservatet dekker et areal på ca 4.450 dekar, hvorav ca 1.150 dekar er landareal.

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl.

## Grunnvatnet

Naturreservatet omfatter tre delområder: deler av Børselva, Grunnvatnet med Knuvatnet samt Djupvatnet. Berggrunnen inneholder mye kalk, noe som gir grunnlag for en rik vegetasjon. Børselva er stilleflytende med frodige vegetasjonsbeiter og er enkelte steder helt overgrodd. Grunnvatnet er, som navnet sier, grunt og har en uregelmessig form med mange bukter, nes og holmer. Vatnet har store, frodige sivområder. Djupvatnet er dypere og mer næringsfattig enn Grunnvatnet, vannvegetasjonen er her hovedsakelig knyttet til inn- og utløpsosene.

Den tildels rike og varierte vegetasjonen med innslag av kalkrevende plantearter gjør at området er verneverdig også i botanisk sammenheng.

## Et av de viktigste hekkeområdene for våtmarksfugler i fylket

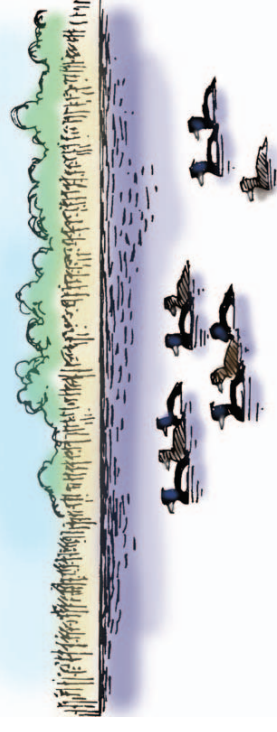
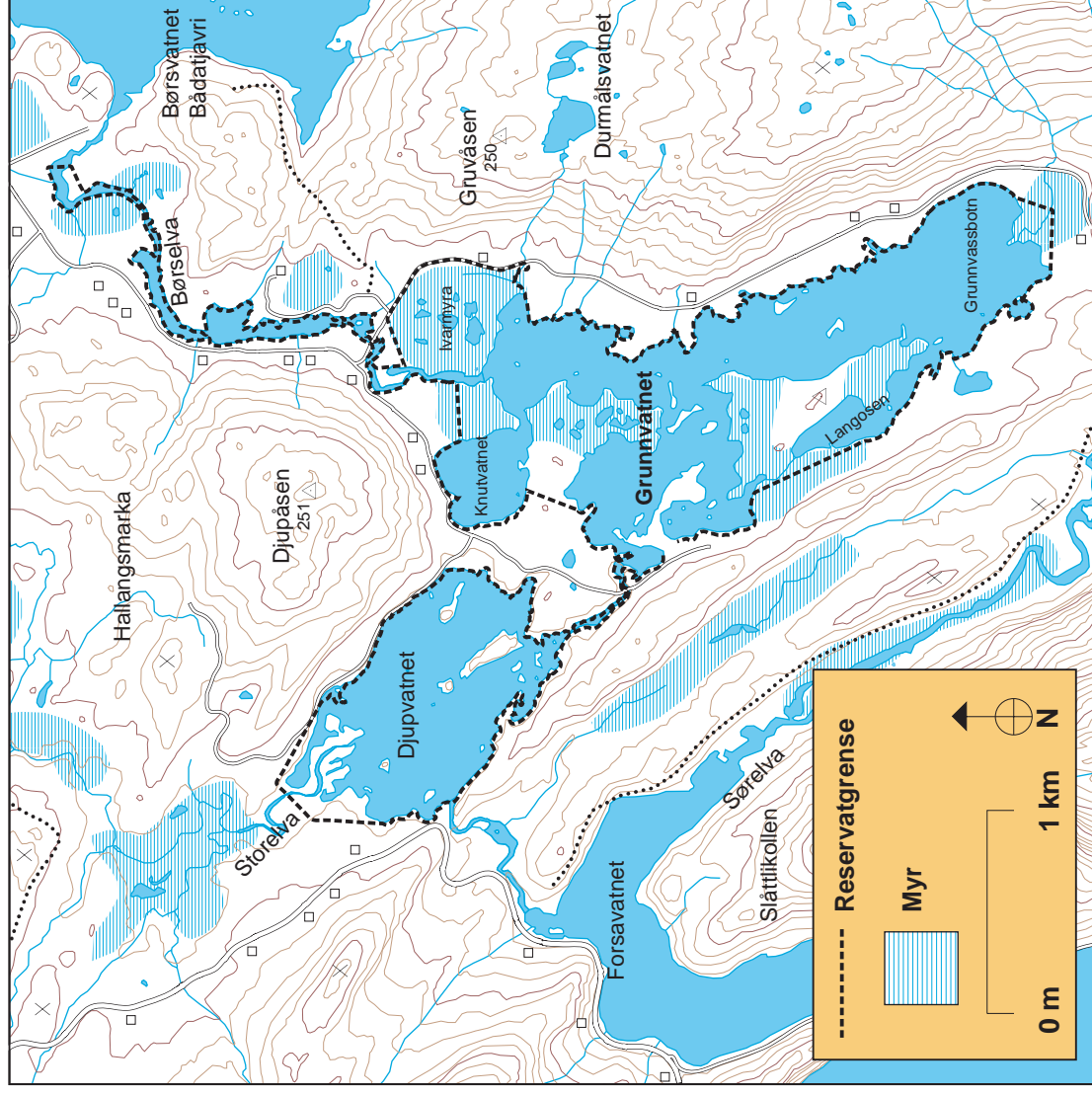
Naturreservatets verdi er særlig knyttet til dets betydning som hekkeområde for våtmarksfugler, med stor artsvariasjon og tildels betydelige hekkebestander. Bestandene av horndykker, brunnakke, toppand og sivsanger er særlig store, også i nasjonal sammenheng. Gressender som stokkand og krikkand er også vanlige. Både storlom, smålom og sangsvane hekker fast. Mange arter vadefugler hekker i området, og i tillegg finnes her en koloni med rødnebbterne.

Også i trekktidene vår- og høst har naturreservatet en meget viktig funksjon som beite- og rasteplass for et stort antall våtmarksfugler.

Samlet har området nasjonal verneverdi, en av de høyeste statusene et naturreservat kan ha. I tillegg er det også framhevet som verdifullt i nordisk sammenheng.

## Utdrag av vernebestemmelsene

- All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse.
- Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse.
- Jakt, fangst, bruk av skytevåpen er forbudt. Jakt på hjortevilt og fellefangst av mink er tillatt etter gjeldende lover.
- Slipp av hund er forbudt, unntatt ved lovlig jakt på hjortevilt.
- Tekniske inngrep (f.eks. søppeltømming) i naturmiljøet er forbudt.
- Motorisert ferdsel er ikke tillatt. Dette gjelder også bruk av modellbåter, modellfly og brettseiling.
- Camping, teltslagning og oppsetning av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.
- Fiske er tillatt.



Opplysninger om forvaltningen av reservatet kan gis av:

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen,  
Statens Hus, Molov. 10, 8002 Bodø, Tlf.: 75 53 15 80

Ballangen kommune, Pb 44, 8546 Ballangen,  
Tlf.: 76 92 90 00



Norges  
vassdrags- og  
energidirektorat



# Tiltak i vassdrag

Etablering av vegetasjonssoner langs Børselva

## Detaljplan



Plandato: 15.05.2006	Saksnr.:
Revidert:	Vassdragsnr.:
Kommune: <b>Ballangen</b>	<b>NVE Region Nord</b>
Fylke: <b>Nordland</b>	Postboks 394, 8505 NARVIK
Inngrepsnr.:	Tlf.: 76 92 33 50 Faks: 76 92 33 51





<b>Tiltaksnr:</b>	<b>Vassdragsnr:</b>	<b>Beskrivelse:</b> <b>Etablering av vegetasjonssoner langs Børselva</b>	
Saksbehandler:	Gunnar Kristiansen	Adm.enhet: RN	Sign.
Ansvarlig:	Knut Aune Hoseth	Adm.enhet: RN	Sign.
<b>Saksnr:</b>	<b>Arkiv:</b>	<b>Kommune:</b> Ballangen	<b>Fylke:</b> Nordland

<b>Sammendrag:</b>
<p>Som et resultat av minsket vannføring og økt næringstilførsel fra landbruksarealer har Børselva grodd kraftig igjen på flere deler av elvestrekningen. Jordene er etablert helt inntil vassdraget. Denne planen beskriver tiltak som skal bidra til å øke bredden og endre beskaffenheten til kantsonen mellom vassdraget og landbruksarealene slik at dette kan bidra til å fange opp mer av næringsaltene før de slipper ut i vassdraget.</p>
<b>Vassdragets vernestatus:</b>
Vassdraget er regulert og inngår i Grunnvatnet naturreservat
<b>Tiltakets hensikt:</b>
Etablere kantsoner av skog og krattvegetasjon mellom jordbruksmark og vassdraget for å primært fange opp avrenning fra jordbruksarealer. Videre er en slik kantsone levested for planter og dyr, skaper skjul for fisk og fugl, bidrar til det biologiske mangfoldet og er positivt for landskapsbildet.

<b>Nøkkeldata</b>	
<b>Plandato:</b> 15.05.2006	<b>Kostnadsoverslag:</b>
<b>Revidert:</b>	
Lengde totalt :	Inngrepstype:
Antall parseller:	Elveside:
Sikkerhetsklasse:	



<b>Stedfesting</b>						
Punkt	Sone	UTM - Ø	UTM - N	Kartblad N 50	Vassdragsnr.	Kommunenr.
Øvre						
Midtre						
Nedre						

<b>Tegninger</b>	
<b>Tegningstype:</b> Oversiktskart 1:5000 Oversiktskart 1:2000 Lengdeprofiler 1:200 Tverrprofiler 1:200	<b>Tegningsnr :</b>

<b>Registrering i databasen, Planer</b>	
Utfylt dato:	Sign.
Kontrollert dato:	Sign.
Registrert dato:	Sign.

## Innholdsfortegnelse

<b>1. Innledning</b>	<b>5</b>
1.1. Beliggenhet .....	5
1.2. Bakgrunnen for planen .....	5
<b>2. Grunnlagsdata</b>	<b>5</b>
2.1. Generelt om vassdraget og nedbørfeltet .....	5
2.2. Spesielt om planområdet .....	6
2.2.1. Arealbruksplaner, tiltaksplaner	6
2.2.2. Innhenting av grunnlagsdata og dokumentasjon	6
2.2.3. Geologi og terreng	6
<b>3. Beskrivelse av tiltakene</b>	<b>6</b>
<b>4. Virkninger</b>	<b>19</b>
4.1. Vannkvalitet.....	19
4.2. Flora, fauna .....	19
4.3. Landskap.....	19
<b>5. Kostnadsoverslag</b>	<b>20</b>
<b>6. Gjennomføring</b>	<b>20</b>
<b>7. Oppfølging og vedlikehold</b>	<b>20</b>



## **1. Innledning**

### **1.1. Beliggenhet**

Børselvassdraget er en del av Forsåvassdraget i Ballangen kommune i Nordland fylke. Vassdraget er lokalisert ca 5 km sørvest for Ballangen sentrum. Totalt nedbørfelt er ca 85 km<sup>2</sup>. Børselva løper stilleflytende fra Børsvatnet og ned til Grunnvatnet over en strekning på 3,2 km. Elvestrengen har et fall på ca 10 m fra Børsvannet 90 moh til Grunnvannet 80 moh. Storparten av dette fallet er på de første 300 meterne av elva.

### **1.2. Bakgrunnen for planen**

Børselvassdraget har sterkt redusert vannføring på grunn av regulering til kraftformål. Samtidig er vassdraget påvirket av utslipp og avrenning fra landbruk og driftsarealer. Dette har bidratt sterkt til at vassdraget har grodd igjen med tykke belter av flaskestarr og elvesnelle.

Tilførselen av næring til vassdraget er mye knyttet til utslipp og avrenning av næringssalter og organisk materiale hvor jordbruket står for mer en stor del av tilførslene.

Børselvprosjektet har utarbeidet en tiltaksplan for å åpne opp vassdraget og samtidig redusere forurensningen fra landarealene langs vassdraget. En åpning av vannstrengen langs hele vassdraget må knyttes til at forurensningen fra landsiden reduseres..

Denne planen prøver å bidra til at en del av avrenningen av næringssalter fanges opp av vegetasjon i større grad i stedet for å tilføres vassdraget.

Videre er hensikten å skape et mer naturlig vassdragsmiljø som skjermer fisk og fugl mot innsyn og forstyrrelser og skaper større skjulmuligheter.

## **2. Grunnlagsdata**

### **2.1. Generelt om vassdraget og nedbørfeltet**

Børselva er en del av Forsåvassdraget og er lokalisert ca 5 km sørvest for Ballangen sentrum. Totalt nedbørfelt er ca 85 km<sup>2</sup>. Nedbørfeltet til Børselva nedenfor demningen ved Børvassfossen er ca 5.5 km<sup>2</sup>. Vassdraget hadde før reguleringen en vannføring på 3-4 m<sup>3</sup>/s og flommer på opptil 50 m<sup>3</sup>/s. Etter reguleringen er denne vannføringen redusert med omtrent 90 %. Børselva løper stilleflytende fra Børsvatnet og ned til Grunnvatnet over en strekning på 3,2 km. Elvestrengen har et fall på ca 10 m fra Børsvannet 90 moh til Grunnvannet 80 moh. Storparten av dette fallet er på de første 300 meterne av elva. Langs denne elvestrengen er det bærlyngmark med blandingskog langs venstre bredd som dominerer med enkelte innslag av myr. Langs høyre bredd dominerer jordbruksarealer. Mellom vassdraget og jordbruksmarkene er det stedvis en tynn sone av vier eller bjørk, denne har hovedsakelig en bredde på 1 meter til 5 meter.



## **2.2. Spesielt om planområdet**

### *2.2.1. Arealbruksplaner, tiltaksplaner*

Storparten av arealene langs Børselva er definert som LNF-områder i arealplanen til Ballangen kommune. Enkelte arealer av kantsonen langs vassdraget med våtmark er inkludert i Grunnvatnet naturreservat. Dette gjelder blant annet høyre side av vassdraget med myr ved Elvenes. Ingen arealer langs vassdraget er inkludert i naturreservatet der det er jordbruksmark.

### *2.2.2. Innhenting av grunnlagsdata og dokumentasjon*

Det foreligger 10 stk fagrapporter fra Børselvprosjektet. De ulike rapportene er tilgjengelig ved henvendelse til NIVA v/ Karl-Jan Aanes eller prosjektgruppen for Børselvprosjektet v/ ordføreren i Ballangen kommune. Det er utarbeidet en tiltaksplan for vassdraget i samarbeid mellom NVE, Ballangen energi og NIVA.

Kantsonen og jordbruksarealer langs vassdraget er undersøkt i sammenheng med denne planen.

### *2.2.3. Geologi og terreng*

Børsvatnet og Grunnvatnet ligger i utløpet av sør-vest vendte u-formete dalganger avgrenset av runde åser og lave fjellformasjoner. Mellom Børsvatnet og Grunnvatnsystemet ligger Skjåfjellet med en høyde på 600 moh. Det er avrundete koller og åser i kombinasjon med et vidt og flatt dalgulv som preger formene rundt Børselva og Grunnvatnet. Det er liten høydeforskjell mellom Børsvannet og Grunnvannet. Dette medfører at Børselva er stilleflytende med svinger og utposninger. Langs denne elvestrengen er det bærlyngmark med blandingskog langs venstre bredd som dominerer med enkelte innslag av myr. Langs høyre bredd dominerer jordbruksarealer. Mellom vassdraget og jordbruksmarkene er det stedvis en tynn sone av vier eller bjørk, denne har hovedsakelig en bredde på 1 meter til 5 meter.

## **3. Beskrivelse av tiltakene**

Tiltakene skal legges rette for at det kan etableres kantsoner langs utvalgte deler av elvestrekningen ved å skjerme en sone mellom vassdraget og landarealene mot slått og inngrep og ved utplanting av busker og stiklinger innenfor denne sonen. Bredden på sonen skal bli på 6-12 meter inklusiv eksisterende sone av vegetasjon.

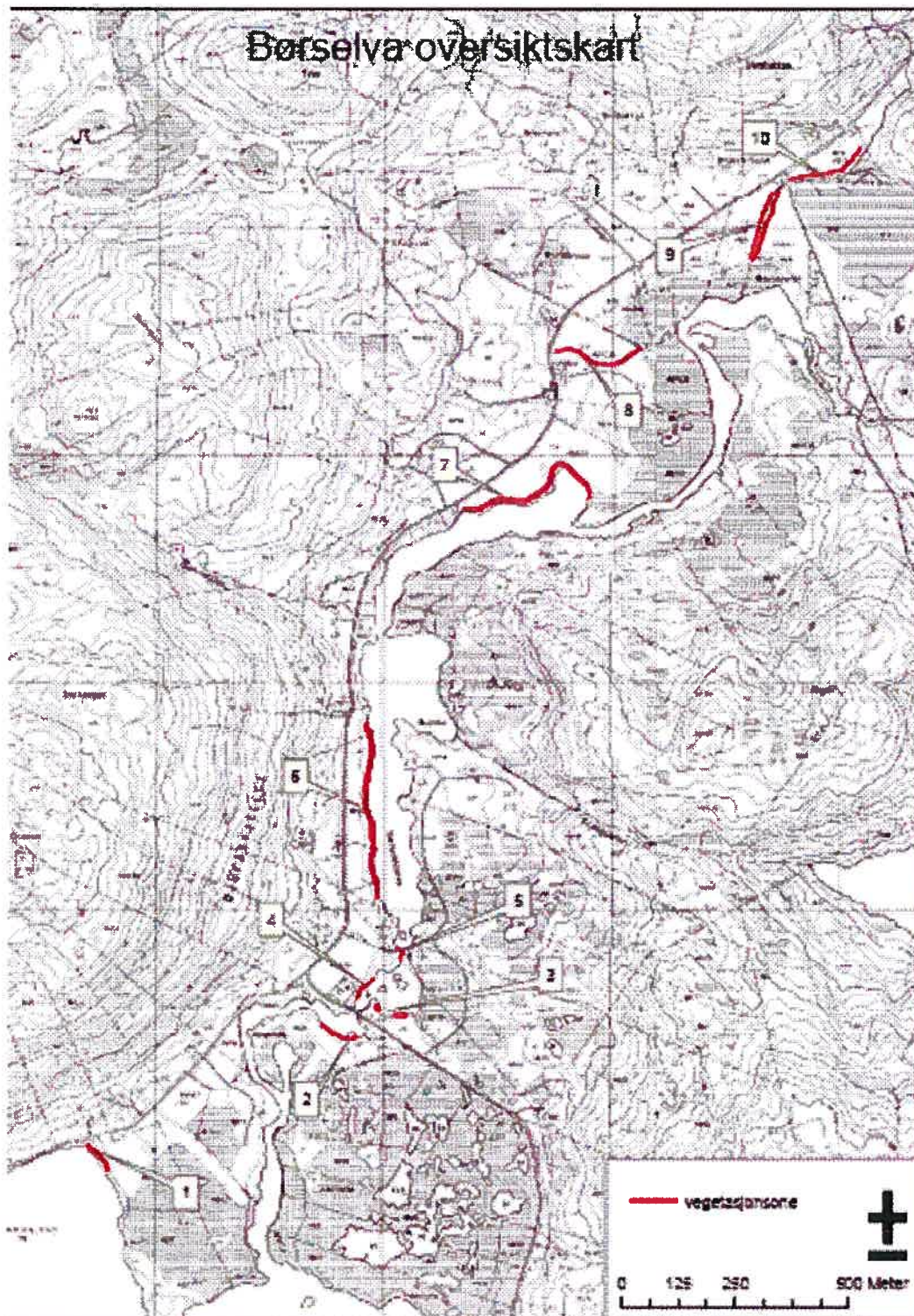
Det plantes generelt stiklinger av svartvier og setervier og busker av or. Orebuskene hentes fortrinnsvis langs utvalgte gjengrodde elvører langs skjoma mens stiklingene hentes fra andre steder langs kantsonen til vassdraget. Det benyttes standard metode for klipping og nedsetting av stiklinger. Orebuskene hentes med en høyde av 1-2 meter. Det er ikke nødvendig med stor rotklump.

Det plantes generelt to rader med orebusker og to rader med vierstiklinger. Avstanden mellom radene er på 0,5-1 meter. Avstanden mellom stiklingene skal være på 1 meter og avstanden mellom buskene skal generelt være på 2 meter. For hver meter med kantsone vil det medgå en busk og en til to stiklinger. Utvelgelsen av soner der vegetasjonsetablering prioriteres er basert på en vurdering av bredden og beskaffenheten til eksisterende kantsone samt hvilken type areal som ligger på baksiden av sonen.

Dersom det er ønskelig med innsyn gjennom åpninger i sonen blir dette en avveining mellom landskapsbilde, innsyn og behov for kantsone

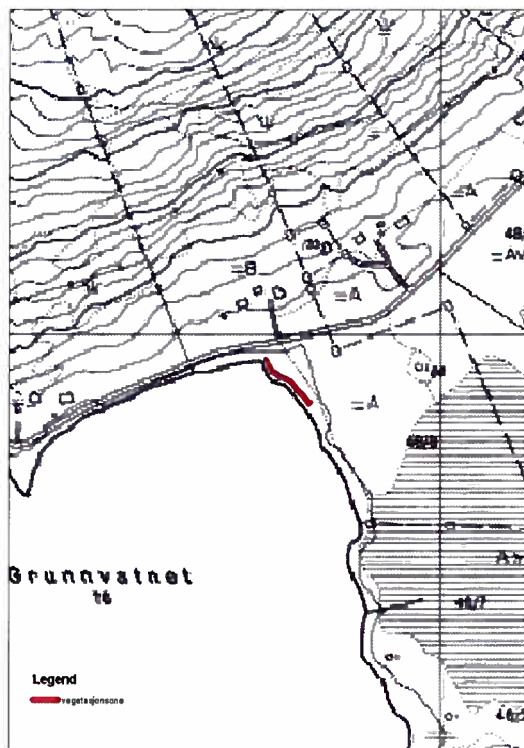


Figur 1. Viser en oversikt over utvalgte soner for vegetasjonsetablering. De røde linjene angir etablering av vegetasjonssoner





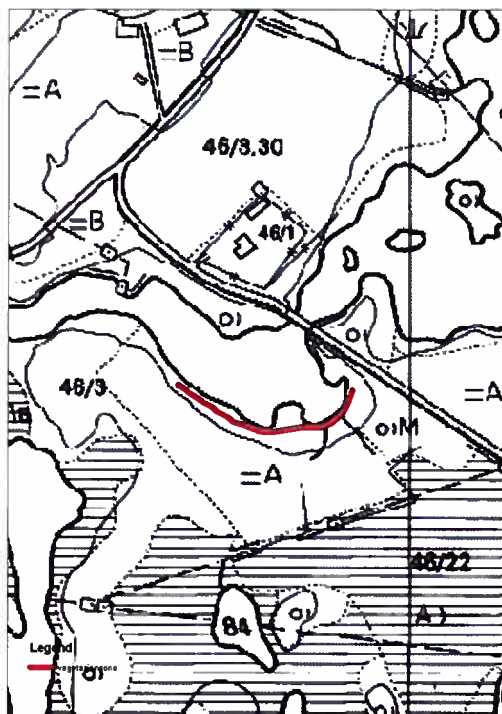
### Sone 1



Denne sonen har en lengde på 80 meter. Den ligger i enden av et mindre jorde mot Knutvannet. Det er fuktig gravvegetasjon mellom jordet og Knutvannet på et nivå 30 centimeter under jordet i en bredde av omtrent 8 meter. Det er markert helning på jordet mot vannet. Det er behov for å etablere en sone med en bredde på 2 meter mellom fuktvegetasjonen og jordet. Det plantes inn en rad med or og en til to rader med stiklinger her.



## Sone 2

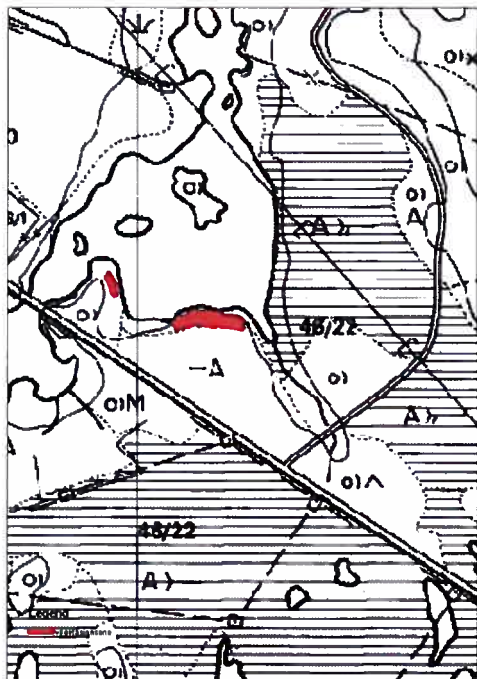


Jordet ligger nedenfor brua på venstre side av vassdraget. Jordet har kraftig helning mot vassdraget og bakken mellom jordet og vassdraget har kraftig helning. Kantsonen er del besatt av kraftige bjørker i en rad. Ellers er det en 3- 10 meter bred sone med grasvegetasjon mellom jordet og vassdraget. Det etableres en rad med busker i kanten av jordet mot grasbakken. Ellers plantes det to rader med stiklinger og en rad med orebusker midt i grasbakken. Lengden på sonen er på omtrent 80 meter.





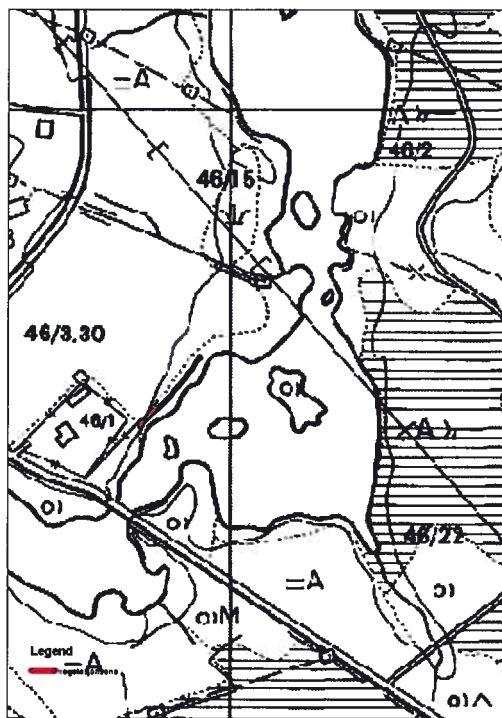
### Sone 3



Massene etter utgravingen av bassenget er lagt i skråningen mellom vassdraget og veien/jordet. Massene skal arronderes. Det vurderes at arealet vil bli på 800 meter. Dette arealet beplantes med or og vier etter tidligere beskrevet mønster. Det er ønskelig med en vital kantsone her for å skape skjul og avskjerming for fuglelivet



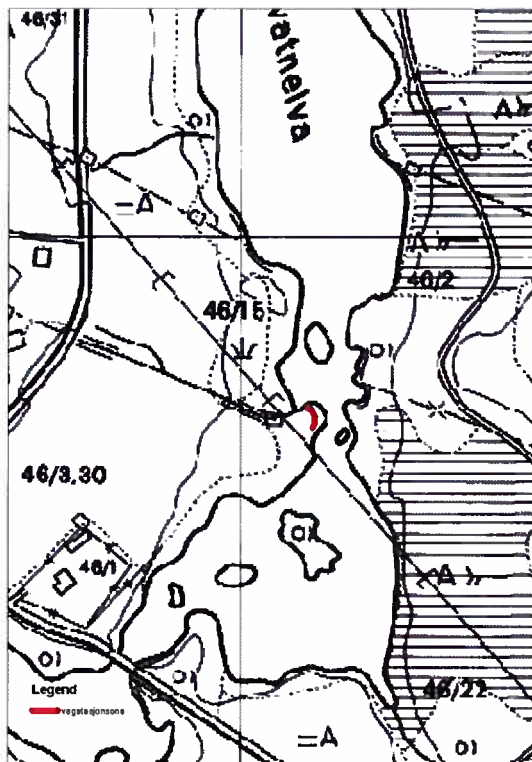
#### Sone 4



Dette er en dels tresatt kantsone av storvokst bjørk med innslag av gras og vier i bunnsjiktet. Bredden er på 5 meter og lengden på omtrent 70 meter. Denne sonen ligger i en bratt skråning ned mot elva. Det er ønskelig med en 2 meter bred sone inne på flaten til jordet. Jordet har et betydelig areal som heller mot vassdraget. Sonen etableres ved å plante en rad med orebusker og en rad med stiklinger.



### Sone 5

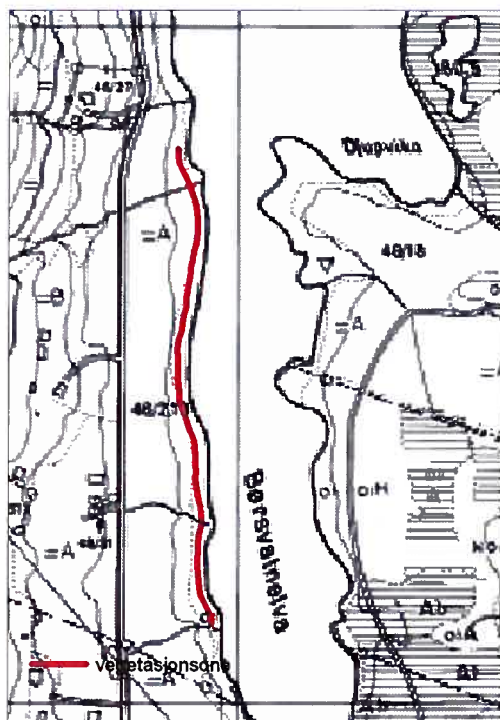


Dette er en sone på 30 meters lengde der et 5 meter bredt areal ligger mellom jordet og vassdraget. Sonen er uten trær med en liten krattsone utenfor.

Det etableres 2 rader med busker. Første rad plantes to meter inn på jordet, andre midt i grassonen. To rader med vierstiklinger plantes innimellom. Sonen vil også skape avskjerming mellom vassdragmiljøet og jordet.



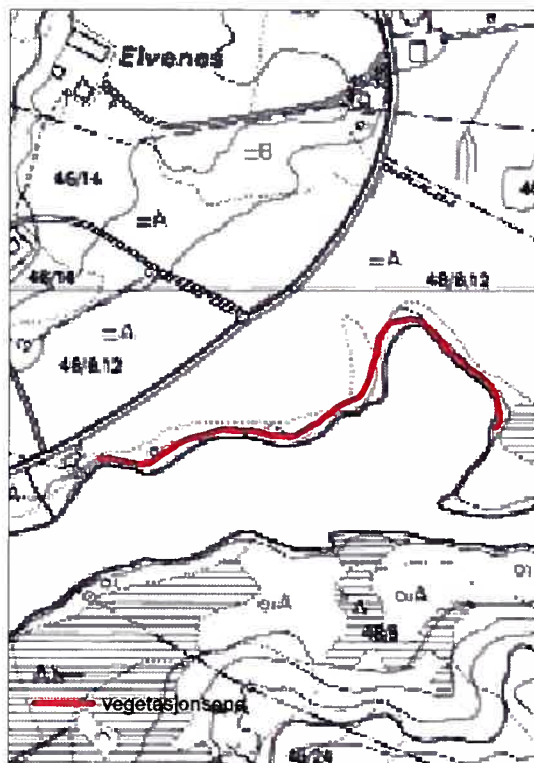
## Sone 6



40 – 50 meter av denne lange sonen er helt uten trevegetasjon. De neste 250 metrene har en vekselende vegetasjonssone av bjørk, selje og vier i en bredde som varierer mellom 2-5 meter. Bunnsjiktet er dominert av gras. Jordene på baksiden har hele veien helning mot vassdraget. Det etableres i snitt en sone på 2 meters bredde inn på jordet med 1-2 rader med orebusker, og 1-2 rader med vierstiklinger. På enkelte plasser der det er ønskelig med smalere åpne korridorer, her plantes det ikke.



### Sone 7

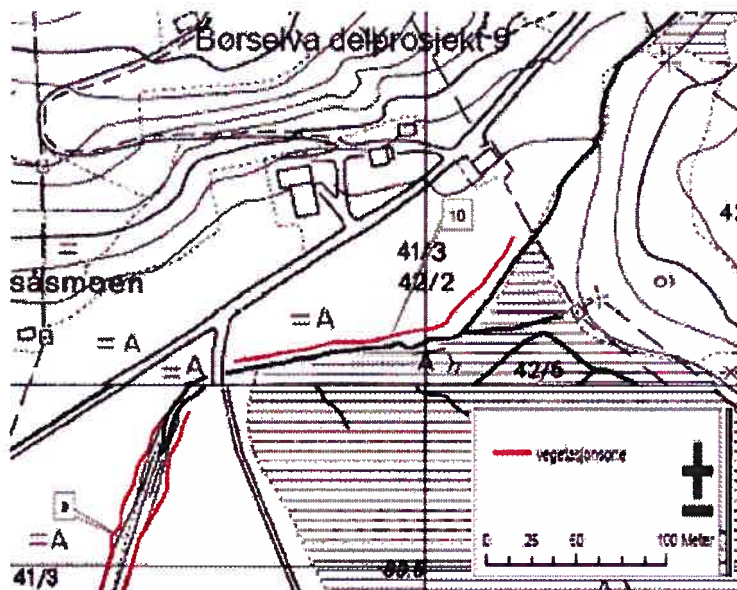


Dette er en lang og viktig sone med jordet liggende svært nært vassdraget. Arealene til jordene er også betydelig med betydelig helning mot vassdraget. Bredden på sonen mellom jordet og vassdraget er på kun 1-4 meter. Lengden er på 300-400 meter. Det er nesten ingen buskvegetasjon her, sonen er dominert av gras. Det er ønskelig å etablere en sone på 2 meters bredde inne på jordet som beplantes med to rader orebusker og to rader vierstiklinger.

Sonen vil også skape skjul for fuglelivet i vassdraget. Det vurderes om en til to korridorer ikke skal tresettes av hensyn til innsynet og landskapsbildet.



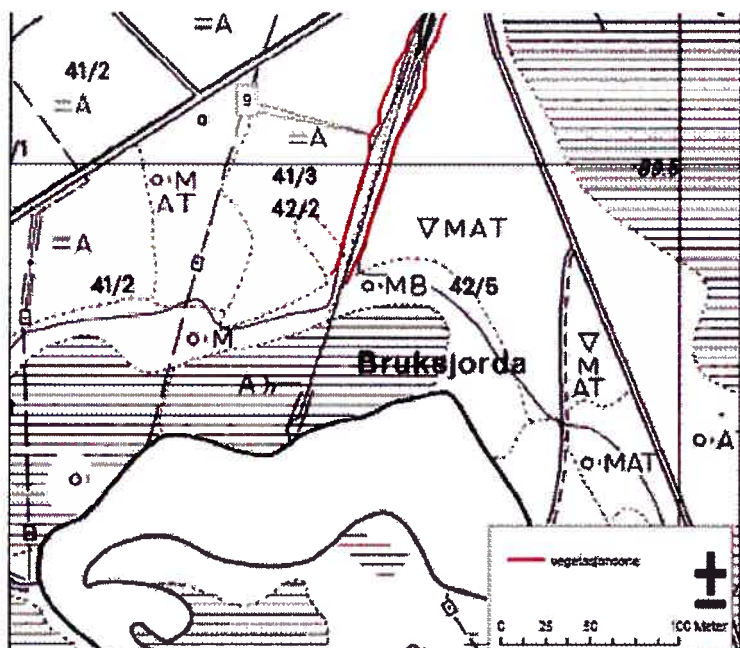
### Sone 8



Dette er en 200 meter lang sone der helningen på jordet er relativt stor ned mot bekken som fører ned til jordbrukskanalen. Det vil være gunstig å etablere en 3 meter bred sone mellom jordet og bekken. Sonen etableres ved å plante 2 rader med orebusker samt to rader med stiklinger av vier. Lengde 200 meter.



### Sone 9

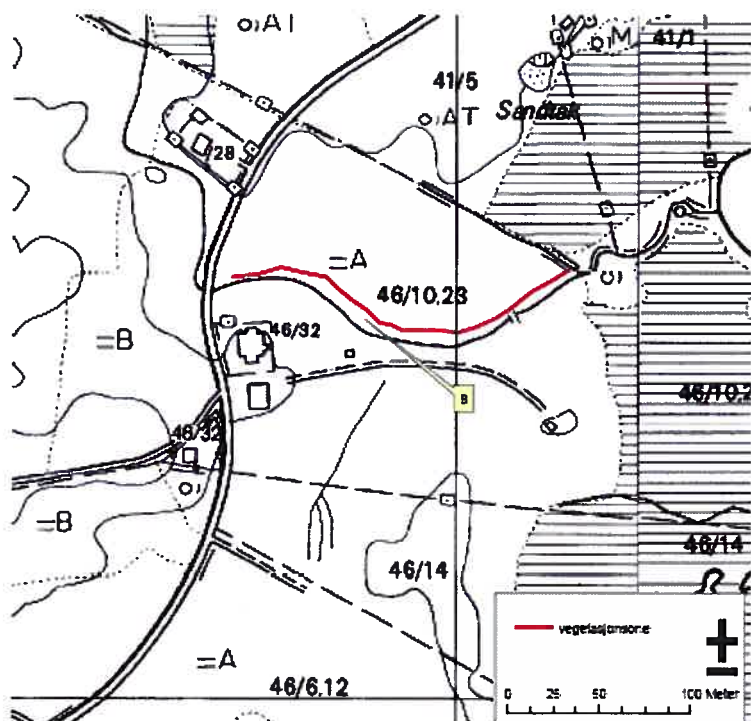


Det er tidligere forsøkt å etablere viervegetasjon i skråningene i jordbrukskanalen. Oppslaget har ikke vært tilstrekkelig. Trolig har dette en årsak i at vierstiklingene ikke klarer konkurransen mot svært tett oppslag av geitrams. Nå, etter hvert, begynner kokosmattene å gå i oppløsning og det er behov for å få bedre etablering av busker av vier og or i skråningene for å armere disse mot erosjon. Det er også ønskelig med en rad av busker på toppen av hver side av kanalen for å skape randsoner langs jordene og for å fange opp mer av avrenningen av næringssalter.

Det plantes en rad av orebusker langs hver side av toppen av kanalen samt småbusker og or der dette er mulig i skråningene som er dekket av kokosmatter. Dette må gjennomføres uten å skade mattene. Det suppleres i tillegg med et større antall stiklinger av vier med lengde 0,3 meter samt stiklinger med en lengde på 0,5-1 meter. Samlet lengde 600 meter.



### Sone 10



Langs sidebekken Saurakitta ligger det jordbruksmarker på venstre side av bekken og ned mot vassdraget. Det er bare en smal grassone på 1-2 mellom bekken og jordet som ikke slåes. Det er ønskelig å etablere en kantsone på 3 (-4) meter med buskvegetasjon. Det plantes to rader med vierstiklinger og to rader med orebusker langs strekningen i en lengde på omtrent 150 meter.





Figur 1: Oversikt over sonene og lengden på dem samt antall rader orebusker og vierstiklinger som skal etableres.

Sone	Lengde meter	Bredde inn på jordet	Rader med or	Rader med vier
1	80	1	1	2
2	70	1	2	2
3	80	(10)	5	5
4	70	2	1	1
5	30	2	2	2
6	250	1-2	1,5	1,5
7	350	2	2	2
8	200	2	2	2
9	600	2	2	4
10	150	2	2	2

Til sammen er det behov for å plante omtrent 1350 busker med or og 3000 stiklinger av vier.

Det kan påregnes til sammen 40 dagsverk for henting og utplanting av busker og stiklinger



#### **4. Virkninger**

##### **4.1. Vannkvalitet**

Kantsonen vil kunne fange opp noe av nærings saltene som i dag slipper ut i vassdraget. Dette vil virke positivt inn på vannkvaliteten i vassdraget

##### **4.2. Flora, fauna**

Kantsonen vil blant annet bidra til økte skjul- og hekkemuligheter for vanntilknyttet fugl i vassdraget. Den vil bidra til skjerme vassdraget mot støy, forstyrrelser.

##### **4.3. Landskap**

Kantsonen vil kunne spille positivt inn på landskapsbildet ved å skape en grønn sone som gir liv, mangfold og skjønnhet til vassdraget og landskapet.



## 5. Kostnadsoverslag

B - Kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging	kr	20 000.00
F - Beplantning 300 timer x 300 kr/t	kr	90 000.00
Markarbeid; graving og opplegging av vekstmasser	kr	30 000.00
K – Merking av soner (inngjerding)	kr	20 000.00
Planlegging	kr	23 000.00
Diverse uforutsett ( 10 %)	kr	10 000.00
<b>Sum eks. mva.</b>	<b>kr</b>	<b>193 000.00</b>
<b>+ 24% mva.</b>	<b>kr</b>	<b>46 300.00</b>
<hr/>		
<b><i>Beregnet kostnad inkl. mva. (avrundet)</i></b>	<b><i>kr</i></b>	<b><i>240 000.00</i></b>

Pris- og lønnsstigning frem til utførelse vil påløpe i tillegg.

## 6. Gjennomføring

Arbeidene bør gjennomføres i perioden fra 15 august og utover mot høsten.

## 7. Oppfølging og vedlikehold

Det er trolig behov å utarbeide en oppfølgings- og skjøtselplan for kantsonen.

## Bevaringsmål for Grunnvatnet naturreservat

Innledning.....	1
1. Bevaringsmål for Børselva og Grunnvatnet (delområde A) .....	2
2. Bevaringsmål for delområde B, C og D.....	8
2.2 <i>Bevaringsmål for Knutvatnet (delområde B)</i> .....	11
2.3 <i>Bevaringsmål for rikmyr sør for Knutvatnet (delområde C)</i> .....	12
2.4 <i>Bevaringsmål for Storelvas utløp i Djupvatnet (delområde D)</i> .....	14
3. Bevaringsmål for funksjonsområde for våtmarksfugl (hele reservatet samlet) .....	17

### Innledning

Formålet med vernet av Grunnvatnet naturreservat er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl. Det er viktig å få konkretisert hvilke naturkvaliteter som skal prioriteres og bevares innenfor verneområdet.

I dette kapitlet settes bevaringsmål for flere av naturkvalitetene som ble beskrevet i kapittel to og tre. For å definere naturkvaliteter og bevaringsmål kreves kunnskap om naturtilstanden i området og utviklingstendenser. Kunnskapen om de ulike naturkvalitetene i Grunnvatnet naturreservat er god, noe som til en stor grad skyldes registreringer gjennom Børselvprosjektet. Miljøfaglig Utrednings kartlegging fra 2009 så på utviklingstendenser fra vernetidspunktet og fram til i dag og er benyttet under vurdering av relevante bevaringsmål.

Generelt er det svært begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål for naturkvaliteter i vernetede områder i Norge. Det vil være aktuelt å endre bevaringsmål og overvåkingsmetodikk i henhold til nasjonale standarder, uavhengig av revisjon av forvaltningsplanen.

## 1. Bevaringsmål for Børselva og Grunnvatnet (delområde A)

I reservatet er spesielt Grunnvatnet og Børselva påvirket av vassdragsregulering og avrenning fra landbruket. Hele dette området er verdsatt som svært viktige naturtyper (kulturlandskapssjø<sup>1</sup> og meandrerende elv<sup>2</sup>). Prøvevannførings-reglementet for Børselva fastsettes av Fylkesmannen i Nordland og skal vare fra 2009 til 2013. NVE skal så fastsette et endelig vannføringsreglement for vassdraget i 2014. Derfor vil det fram til og med 2013 vil være utprøving av ulike vannslipp. I tillegg er det dette området som er mest påvirket av tilførsel av næringsstoffer fra jordbruket, forstyrrelse fra friluftsliv og den tidligere tilførselen av sedimenter fra jordbrukskanalen. Derfor er det viktig å overvåke dette området tettere enn resten av reservatet.

I forhold til bevaringsmål utgjør derfor Grunnvatnet og Børselva delområde A. Gaarder og Kristiansen (2009) antydte også at skille mellom disse to lokalitetene var uklare. Det er i delområde A at hoveddelen av tiltakene for å åpne opp en sammenhengende vannstreng ble gjennomført i 2007.

For å overvåke dette området vil undersøkelser av hekkebestanden hos horndykker og gjengroing av elvesnelle og flaskestarr være av stor betydning. Salgsrapport for fiskekort kan gi indikasjon på omfang av forstyrrelse i hekkeperioden. I tillegg er horndykker sårbar for gjengroing og vil være en viktig indikator i forhold til dette.

Det vil være behov for undersøkelser av vannkvalitet i hele delområdet A og sedimenteringen i utløpet i Grunnvatnet. Aanes og Mjelde (1999) så på gjengroing av Børselva fra 1967 fram til 1997. I denne perioden endret utbredelsen av elvesnelle og flaskestarr seg fra ca 49% av elva til ca 65 % av elva.

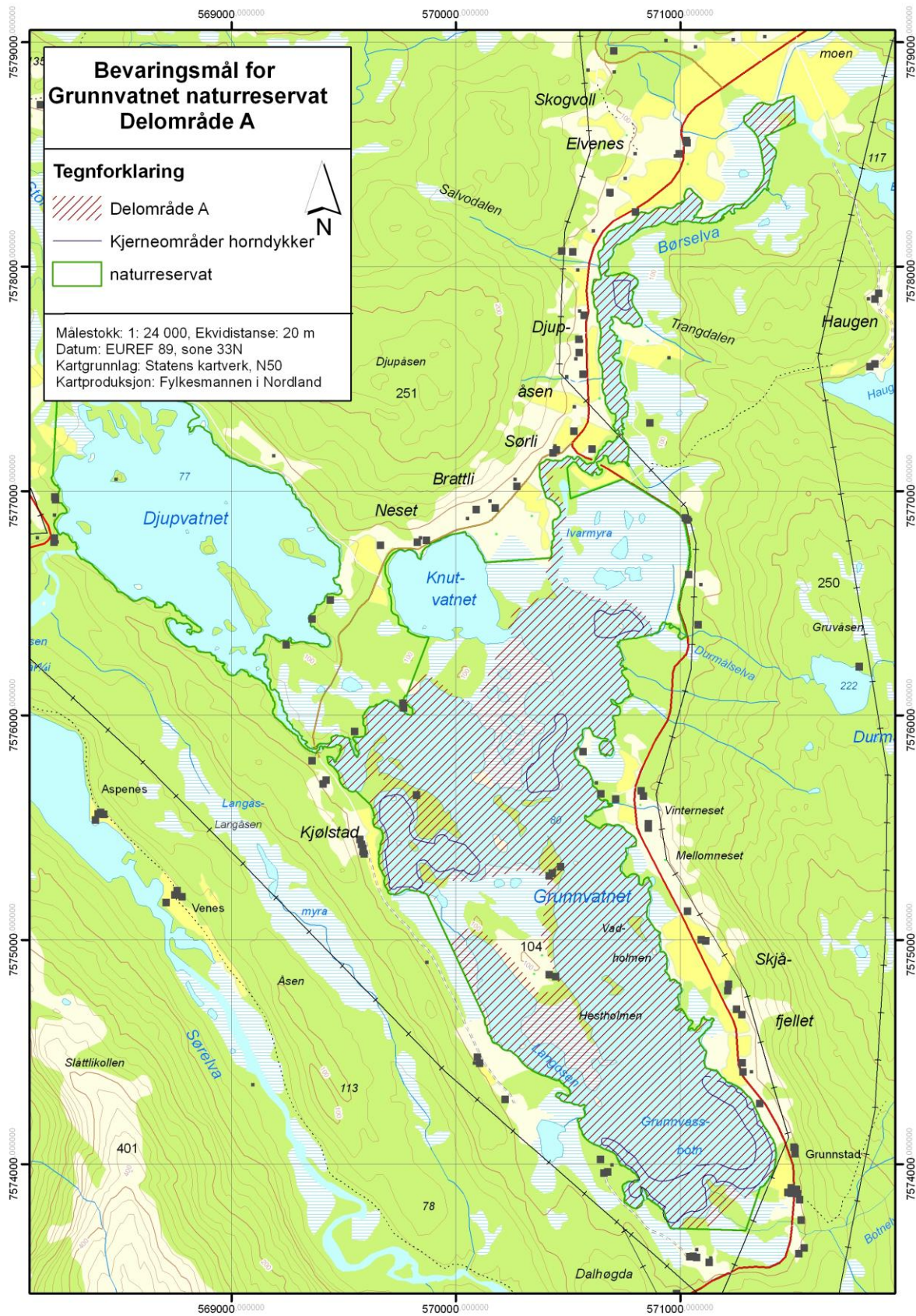
Broddtjønnaks (NT) og høstvasshår (VU) er sårbare for drenering, gjengroing og utfylling og vil være gode indikatorer på tilstanden for delområdet.

---

<sup>1</sup>**Kulturlandskapssjø** er kalk- og næringsrike innsjøer i kulturlandskap

<sup>2</sup>**Meandrerende elv** er elver som slynger seg i store buer over en flat elveslette

Vedlegg 7: Bevaringsmål for Grunnvatnet naturreservat



<b>Tabell 1: DELOMRÅDE A – Børselva og Grunnvatnet – meandrerende elv og kulturlandskapsjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Areal/utbredelse</b>	Naturtypens utstrekning etter restaureringen i 2007 skal ivaretas. Det skal være åpent vannspeil fra nord i Børselva og gjennom hele delområdet.	Overvåking ved bruk av flyfoto jamfør tidligere overvåking (Aanes og Mjelde 1999).	<u>God</u> : Utstrekning lik situasjonen etter restaureringen i 2007 <u>Middels</u> : 10% reduksjon <u>Dårlig</u> : < 20 % reduksjon	Hindre uttak, deponering og redusere forurensing og andre inngrep i naturtypen.
<b><u>Diagnostiske arter</u><sup>3</sup> Horndykker (vårflom og gjengroing)</b>	Antallet horndykker skal opprettholdes på tilnærmet samme nivå som før gjengroing startet (1973).	Registrering av forekomsten av utvalgte arter. Metodikk for horndykker følger Bøhn m. fl. 2010.	<u>God</u> : Antall hekkende par av horndykker (måltall: 10-12 par) <u>Middels</u> : Antall hekkende par er økende og på vei mot måltall <u>Dårlig</u> : Antall hekkende par er synkende og på vei fra måltall	Årlig registrering fram til 2015
<b><u>Diagnostiske arter</u> Broddtjønnaks (NT) – (drenering, gjengroing og utfylling) Høstvasshår (VU) (drenering, gjengroing og utfylling)</b>	Broddtjønnaks skal forekomme på minst en lokalitet i Djupvika. Høstvasshår skal forekomme i Grunnvatnet	Registrering av forekomsten av utvalgte arter.	<u>God</u> : 10 % økning av broddtjønnaks og høstvasshår. <u>Middels</u> : Samme utbredelse av broddtjønnaks og høstvasshår som ved kartlegging i 2009. <u>Dårlig</u> : Redusert utbredelse av broddtjønnaks og høstvasshår.	Årlig registrering fram til 2015
<b><u>Diagnostiske arter</u> Ørret (eutrofisering /oksygen på vinteren)</b>	Økologisk tilstand for laksefisk skal være god eller meget god	Metodikk for laksefisk følger Bergan og Aanes 2010b. Samarbeid med regulant	<u>God</u> : Yngeltetthet klassifiseres som god eller meget god <u>Middels</u> : Yngeltetthet er økende og på vei mot god eller meget god <u>Dårlig</u> : Yngeltetthet er synkende	Årlig registrering fram til 2015

<sup>3</sup> **Diagnostiske arter** brukes til å vurdere tilstand til en naturtype

<b>Tabell 1: DELOMRÅDE A – Børselva og Grunnvatnet – meanderende elv og kulturlandskapssjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
			og på vei fra god eller meget god	
<b><u>Diagnostiske arter</u></b> <b>Bunndyrfauna</b>	Tilstand for bunndyrfaunaen skal være god eller meget god i delområdet (Bergen og Aanes 2010)	Metode etter (Bergen og Aanes 2010). Samarbeid med regulant	<u>God:</u> Tilstand lik referanseområde (innløpet til Børselva) <u>Middels:</u> Tilstand er 10 % lavere enn for referanseområdet <u>Dårlig:</u> Tilstand er 20 % lavere enn for referanseområdet	Årlig registrering fram til 2015?
<b>Fremmedarts-innslag</b>	Fremmede arter skal ikke forekomme, og andre problemarter skal holdes på et lavt nivå.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God:</u> Fremmede arter skal ikke forekomme <u>Middels:</u> Lav bestand av fremmede arter <u>Dårlig:</u> Stor bestand av fremmede arter som truer verneverdiene	Fellefangst av mink
<b>Fremmede gjenstander, løse og faste (FG<sup>4</sup>)</b>	Hindre oppføring av nye bygninger og andre tekniske anlegg/innretninger av permanent karakter	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God:</u> Omfanget av tekniske inngrep er mindre enn på vernetidspunktet. <u>Middels:</u> Omfanget av tekniske inngrep er status quo. <u>Dårlig:</u> Omfanget av tekniske inngrep har økt i forhold til status på vernetidspunktet.	Forbud gjennom forskrift med etablering av tekniske installasjoner i reservatet.
<b>Drenering (DR)</b>	Alle tekniske inngrep som har en drenerende effekt skal unngås i og utenfor reservatet.	Oppsyn Registrere/kartlegge	<u>God:</u> Ingen nye inngrep med drenerende effekt er gjennomført. Eventuelle gamle	Restriktiv dispensasjonspraksis.

<sup>4</sup> Forkortelse henviser til Naturtyper i Norge

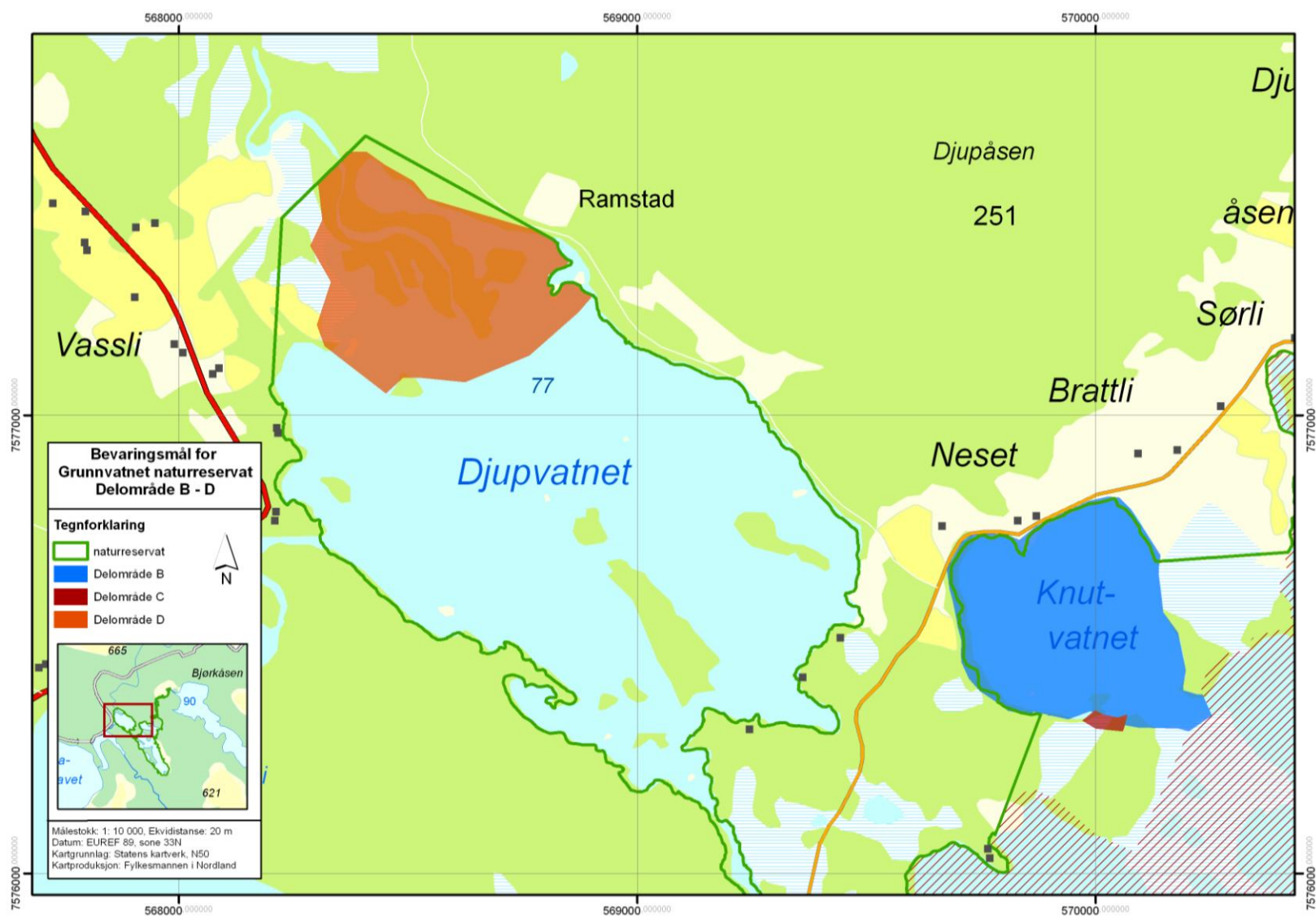


<b>Tabell 1: DELOMRÅDE A – Børselva og Grunnvatnet – meandrerende elv og kulturlandskapssjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
		eksisterende grøfter/dreneringer (flyfototolkning)	tiltak er restaurert/tilbakeført til naturtilstanden. <u>Dårlig:</u> Våtmarksområdene er påvirket av nye dreneringstiltak.	
<b>Vassdragsregulering (VR)</b>	Vannføringsreglementet for eksisterende vassdragsregulering skal utformes slik at de ikke skader verneverdiene i delområde A	Oppsyn Registrere/kartlegge (flyfototolkning)	<u>God:</u> Effekten av eksisterende regulering skader ikke verneverdiene i delområde A <u>Dårlig:</u> Eksisterende tiltak skader verneverdiene.	Restriktiv dispensasjonspraksis. Oppfølgende kartlegging/registrering av delområde A
<b>Ferdsl med kjøretøy (FK)</b>  Inkludert moped og terrenggående kjøretøy	Motorisert ferdsel skal unngås i barmarksperioden.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn.  Statistikk på dispensasjoner.  Registrere/kartlegge kjørespor vha flyfotografering.	<u>God:</u> Motorferdsel innenfor viktige våtmarksarealer i hekke- og trekkseongen forekommer ikke. <u>Middels:</u> Omfanget av motorferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet. <u>Dårlig:</u> Omfanget av motorferdsel i barmarksseongen har økt i omfang.	Forbud mot motorferdsel gjennom forskrift.  Restriktiv dispensasjonspraksis mht å tillate motorferdsel i barmarkssesongen.
<b>Ikke-motorisert ferdsel</b>	Forstyrrende ikke-motorisert ferdsel i hekke- og trekktiden skal unngås og kanaliseres.	Oppsyn. Registrering av solgte fiskekort i Børselva	<u>God:</u> Ikke-motorisert ferdsel forstyrrer ikke fugl i hekke- og trekkeperioden <u>Middels:</u> Omfanget av ferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet <u>Dårlig:</u> Omfanget av ferdsel i hekke- og trekke har økt i omfang.	Kanalisere ferdsel. Restriktiv dispensasjonspraksis for organisert ferdsel som kan ha en uheldig påvirkning. Informasjon om hvordan man kan vise hensynsfull ferdsel

<b>Tabell 1: DELOMRÅDE A – Børselva og Grunnvatnet – meandrerende elv og kulturlandskapssjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Eutrofieringstilstand (EU)</b>	Meget god eller god tilstand i vassdraget	Årlig målinger av farge, total – fosfor og total organisk karbon (TOC) ved utløp Børsvatn, terskel oppstrøms skole, ved Ivarsmyra og innløp Åselva (pers med. K.J. Aanes /NIVA).  Samarbeid med regulant	Klassegrenser for elvetype R – N5 etter Vanndirektivet <sup>5</sup>	Etablere kantvegetasjon og redusere avrenning fra landbruk utenfor reservatet – samarbeid med kommune og grunneiere

<b>Parameter</b>	<b>Meget god</b>	<b>God</b>	<b>Mindre god</b>	<b>Dårlig</b>	<b>Meget dårlig</b>
pH	> 6,8 - 6,5	6,5 - 6,2	6,2 - 6,0	6,0 - 5,8	< 5,8
Total fosfor, µg P/l	5 - 8	8 - 11	11 - 23	23 - 45	> 45
Total nitrogen, µg N/l	225 - 275	275 - 325	325 - 475	475 - 800	> 800
Fargetall, mg pt/l	< 15	15 - 25	25 - 40	40 - 80	> 80
<sup>5</sup> TOC, mg C/l	< 2,5	2,5 - 3,5	3,5 - 6,5	6,5 - 15	> 15

## 2. Bevaringsmål for delområde B, C og D



## 2.1 Bevaringsmål for Knutvatn (delområde B)

Knutvatnet er også en svært viktig kulturlandskapssjø. Vatnet har elvesnelle-sumper og flytebladvegetasjon, men i mye mindre grad enn Grunnvatnet og Børselva. Gjengroingen har også vært mye mindre her. For å ta vare på bestanden av høstvasshår er det viktig at miljøet holdes inntakt

<b>Tabell 2: DELOMRÅDE B – Knutvatnet - kulturlandskapssjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Areal/utbredelse</b>	Naturtypens maksimale utstrekning skal ivaretas, inkludert aktive geomorfologiske prosesser.	Overvåking ved bruk av flyfoto jamfør tidligere overvåking (Aanes og Mjelde 1999). Arealet skal være tilnærmet uendret (trinn 3) sammenliknet med situasjonen i år 1999.	<u>God</u> : Opprinnelig/maksimal utstrekning. <u>Middels</u> : 10% reduksjon <u>Dårlig</u> : < 20 % reduksjon	Hindre uttak, deponering og redusere forurensing og andre inngrep i naturtypen.
<b>Diagnostiske arter</b> <b>Høstvasshår (VU)</b> (drenering, gjengroing og utfylling)	Høstvasshår skal forekomme i store deler av vatnet.	Registrering av forekomsten av utvalgte arter.	<u>God</u> : 10 % økning av høstvasshår. <u>Middels</u> : Samme utbredelse av høstvasshår som ved kartlegging i 2009. 10 % gjengroing <u>Dårlig</u> : Redusert utbredelse av høstvasshår. 20 % gjengroing.	Registrering hvert 5. år
<b>Fremmedarts-innslag</b>	Fremmede arter skal ikke forekomme, og andre problemarter skal holdes på et lavt nivå.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God</u> : Fremmede arter skal ikke forekomme <u>Middels</u> : Lav bestand av fremmede arter <u>Dårlig</u> : Stor bestand av fremmede arter som truer verneverdiene	Fellefangst av mink

<b>Tabell 2: DELOMRÅDE B – Knutvatnet - kulturlandskapssjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Fremmede gjenstander, løse og faste (FG<sup>6</sup>)</b>	Hindre oppføring av nye bygninger og andre tekniske anlegg/innretninger av permanent karakter	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God:</u> Omfanget av tekniske inngrep er mindre enn på vernetidspunktet. <u>Middels:</u> Omfanget av tekniske inngrep er status quo. <u>Dårlig:</u> Omfanget av tekniske inngrep har økt i forhold til status på vernetidspunktet.	Forbud gjennom forskrift med etablering av tekniske installasjoner i reservatet.
<b>Drenering (DR)</b>	Alle tekniske inngrep som har en drenerende effekt skal unngås i og utenfor reservatet.	Oppsyn Registrere/kartlegge eksisterende grøfter/dreneringer (flyfototolkning)	<u>God:</u> Ingen nye inngrep med drenerende effekt er gjennomført. Eventuelle gamle tiltak er restaurert/tilbakeført til naturtilstanden. <u>Dårlig:</u> Våtmarksområdene er påvirket av nye dreneringstiltak.	Restriktiv dispensasjonspraksis.
<b>Vassdragsregulering (VR)</b>	Vannføringsreglementet for eksisterende vassdragsregulering skal utformes slik at de ikke skader verneverdiene i delområde B	Oppsyn Registrere/kartlegge (flyfototolkning)	<u>God:</u> Effekten av eksisterende regulering skader ikke verneverdiene i delområde B <u>Dårlig:</u> Eksisterende tiltak skader verneverdiene.	Restriktiv dispensasjonspraksis. Oppfølgende kartlegging/registrering av delområde B
<b>Ferdsl med kjøretøy (FK)</b>  Inkludert moped og terrenggående kjøretøy	Motorisert ferdsel skal unngås i barmarksperioden.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn Statistikk på dispensasjoner Registrere/kartlegge kjørespor vha flyfotografering	<u>God:</u> Motorferdsel innenfor viktige våtmarksarealer i hekke- og trekkssesongen forekommer ikke. <u>Middels:</u> Omfanget av motorferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet.	Forbud mot motorferdsel gjennom forskrift. Restriktiv dispensasjonspraksis mht å tillate motorferdsel i barmarkssesongen.

<sup>6</sup> Forkortelse henviser til Naturtyper i Norge

<b>Tabell 2: DELOMRÅDE B – Knutvatnet - kulturlandskapssjø</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
			<u>Dårlig:</u> Omfanget av motorferdsel i barmarkssesongen har økt i omfang.	
<b>Ikke-motorisert ferdsel</b>	Forstyrrende ikke-motorisert ferdsel i hekke- og trekktiden skal unngås og kanaliseres.	Oppsyn.	<u>God:</u> Ikke-motorisert ferdsel forstyrrer ikke fugl i hekke - og trekkeperioden <u>Middels:</u> Omfanget av ferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet <u>Dårlig:</u> Omfanget av ferdsel i hekke har økt i omfang.	Kanalisere ferdsel. Restriktiv dispensasjonspraksis for organisert ferdsel som kan ha en uheldig påvirkning. Informasjon om hvordan man kan vise hensynsfull ferdsel
<b>Eutrofieringstilstand (EU)</b>	Meget god eller god tilstand i delområde B	Målinger av farge, total – fosfor og total organisk karbon (TOC) hvert 5. år	Klassegrenser for elvetype R – N5 etter Vanddirektivet	Etablere kantvegetasjon og redusere avrenning fra landbruk utenfor reservatet – samarbeid med kommune og grunneiere

## 2.2 Bevaringsmål for rikmyr sør for Knutvatnet (delområde C)

Sør for Knutvatnet er det ei lita rikmyr som er verdsatt som viktig. Det er ikke registrert inngrep i området og området bærer ikke preg av beiting.

<b>Tabell 3: DELOMRÅDE C – Rikmyr sør for Knutvatnet</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Areal/utbredelse</b>	Naturtypens maksimale utstrekning skal ivaretas, inkludert aktive geomorfologiske prosesser.	Overvåking ved bruk av flyfoto jamfør tidligere overvåking (Aanes og Mjelde 1999). Arealet skal være tilnærmet uendret (trinn 3) sammenliknet med situasjonen etter kartlegging 2009 (ikke endret siden vernetidspunkt).	<u>God</u> : Opprinnelig/maksimal utstrekning. <u>Middels</u> : 10% reduksjon <u>Dårlig</u> : < 20 % reduksjon	Hindre uttak, deponering og redusere forurensing og andre inngrep i naturtypen.
<b>Diagnostiske arter</b> <b>Engmarihand</b> (kalkkrevdende)	Engmarihand skal forekomme på kjent lokalitet	Punktregistrering av kjent lokaliteter	<u>God</u> : Intakt myr og stabil eller økende forekomst av diagnostisk art på kjent lokalitet. <u>Middels</u> : 10% reduksjon <u>Dårlig</u> : < 20 % reduksjon	Miljøet holdes intakt
<b>Fremmedarts-innslag</b>	Fremmede arter skal ikke forekomme, og andre problemarter skal holdes på et lavt nivå.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God</u> : Fremmede arter skal ikke forekomme <u>Middels</u> : Lav bestand av fremmede arter <u>Dårlig</u> : Stor bestand av fremmede arter som truer verneverdiene	

<b>Tabell 3: DELOMRÅDE C – Rikmyr sør for Knutvatnet</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Fremmede gjenstander, løse og faste (FG)</b>	Hindre oppføring av nye bygninger og andre tekniske anlegg/innretninger av permanent karakter	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God:</u> Omfanget av tekniske inngrep er mindre enn på vernetidspunktet. <u>Middels:</u> Omfanget av tekniske inngrep er status quo. <u>Dårlig:</u> Omfanget av tekniske inngrep har økt i forhold til status på vernetidspunktet.	Forbud gjennom forskrift med etablering av tekniske installasjoner i reservatet.
<b>Drenering (DR)</b>	Alle tekniske inngrep som har en drenerende effekt skal unngås.	Oppsyn Registrere/kartlegge eksisterende grøfter/dreneringer (flyfototolkning)	<u>God:</u> Ingen nye inngrep med drenerende effekt er gjennomført. Eventuelle gamle tiltak er restaurert/tilbakeført til naturtilstanden. <u>Dårlig:</u> Våtmarksområdene er påvirket av nye dreneringstiltak.	Restriktiv dispensasjonspraksis.
<b>Ferdsl med kjøretøy (FK)</b>  Inkludert moped og terrenggående kjøretøy	Motorisert ferdsel skal unngås i barmarksperioden.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn Statistikk på dispensasjoner Registrere/kartlegge kjørespor vha flyfotografering	<u>God:</u> Barmarkskjøring innenfor viktige våtmarksarealer forekommer ikke. <u>Middels:</u> Omfanget av motorferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet. <u>Dårlig:</u> Omfanget av motorferdsel i barmarks-sesongen har økt i omfang.	Forbud mot motorferdsel gjennom forskrift. Restriktiv dispensasjonspraksis mht å tillate motorferdsel i barmarkssesongen.
<b>Slitasje og slitasjebetinget erosjon</b>	Unngå tråkkslitasje og erosjon.	Totalinventering gjennom bruk av flybilder og/eller strukturert befarig.	<u>God:</u> Naturtype skal ha ubetydelig slitasje <u>Middels:</u> Naturtype har synlig slitasje <u>Dårlig:</u> Naturtype har økende slitasje	Kanalisering og klopplegging



**Bevaringsmål for Storelvas utløp i Djupvatnet (delområde D)**

Deltaet ved Storelvas utløp i Djupvatnet består av mange naturtyper. Det er ikke registrert inngrep eller konkrete trusler mot området i dag.

<b>Tabell 4: DELOMRÅDE D – Storelvas utløp i Djupvatnet - elvedelta</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>Areal/utbredelse</b>	Naturtypens maksimale utstrekning skal ivaretas, inkludert aktive geomorfologiske prosesser.	Overvåking ved bruk av flyfoto. Arealet skal være tilnærmet uendret (trinn 3) sammenliknet med situasjonen etter kartlegging 2009 (ikke endret siden vernetidspunkt).	<u>God</u> : Opprinnelig/maksimal utstrekning. <u>Middels</u> : 10% reduksjon <u>Dårlig</u> : < 20 % reduksjon	Hindre uttak, deponering og redusere forurensing og andre inngrep i naturtypen.
<b>Diagnostiske arter Skrubbenever og flere vrengearter</b> – (fuktige miljø)	Diagnostiske arter skal forekomme i delområde D	Registrering gjennom ordinært oppsyn	<u>God</u> : Intakt elvedelta og stabil eller økende forekomst av diagnostiske arter på kjente lokaliteter. <u>Middels</u> : 10% reduksjon <u>Dårlig</u> : < 20 % reduksjon	Miljøet holdes intakt
<b>Fremmedarts-innslag</b>	Fremmede arter skal ikke forekomme, og andre problemarter skal holdes på et lavt nivå.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God</u> : Fremmede arter skal ikke forekomme <u>Middels</u> : Lav bestand av fremmede arter <u>Dårlig</u> : Stor bestand av fremmede arter som truer verneverdiene	
<b>Fremmede gjenstander, løse og faste (FG)</b>	Hindre oppføring av nye bygninger og andre tekniske anlegg/innretninger av permanent karakter	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<u>God</u> : Omfanget av tekniske inngrep er mindre enn på vernetidspunktet. <u>Middels</u> : Omfanget av tekniske	Forbud gjennom forskrift med etablering av tekniske installasjoner i reservatet.

<b>Tabell 4: DELOMRÅDE D – Storelvas utløp i Djupvatnet - elvedelta</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
			inngrep er status quo. <u>Dårlig:</u> Omfanget av tekniske inngrep har økt i forhold til status på vernetidspunktet.	
<b>Drenering (DR)</b>	Alle tekniske inngrep som har en drenerende effekt skal unngås.	Oppsyn Registrere/kartlegge eksisterende grøfter/dreneringer (flyfototolkning)	<u>God:</u> Ingen nye inngrep med drenerende effekt er gjennomført. Eventuelle gamle tiltak er restaurert/tilbakeført til naturtilstanden. <u>Dårlig:</u> Våtmarksområdene er påvirket av nye dreneringstiltak.	Restriktiv dispensasjonspraksis.
<b>Ferdsl med kjøretøy (FK)</b>  Inkludert moped og terrenggående kjøretøy	Motorisert ferdsel skal unngås i barmarksperioden.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn Statistikk på dispensasjoner Registrere/kartlegge kjørespor vha flyfotografering	<u>God:</u> Motorferdsel innenfor viktige våtmarksarealer i hekke- og trekkseongen forekommer ikke. <u>Middels:</u> Omfanget av motorferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet. <u>Dårlig:</u> Omfanget av motorferdsel i barmarkssesongen har økt	Forbud mot motorferdsel gjennom forskrift. Restriktiv dispensasjonspraksis mht å tillate motorferdsel i barmarkssesongen.
<b>Ikke-motorisert ferdsel</b>	Forstyrrende ikke-motorisert ferdsel i hekketiden skal unngås og kanaliseres.	Oppsyn.	<u>God:</u> Ikke-motorisert ferdsel forstyrrer ikke fugl i hekke - og trekkeperioden <u>Middels:</u> Omfanget av ferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet <u>Dårlig:</u> Omfanget av ferdsel har økt i omfang.	Kanalisere ferdsel. Restriktiv dispensasjonspraksis for organisert ferdsel som kan ha en uheldig påvirkning. Informasjon om hvordan man kan vise hensynsfull ferdsel
<b>Slitasje og</b>	Unngå tråkkslitasje og erosjon.	Totalinventering gjennom	<u>God:</u> Naturtype skal ha	Kanalisering og

<b>Tabell 4: DELOMRÅDE D – Storelvas utløp i Djupvatnet - elvedelta</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
<b>slitasjebetinget erosjon</b>		bruk av flybilder og/eller strukturert befarings.	ubetydelig slitasje <u>Middels:</u> Naturtype har synlig slitasje <u>Dårlig:</u> Naturtype har økende slitasje	klopplegging

### 3. Bevaringsmål for funksjonsområde for våtmarksfugl (hele reservatet samlet)

For arter slik som våtmarksfugl er økologiske funksjonsområder<sup>7</sup> viktige for å sikre at området kan opprettholde levedyktige bestander på sikt. Naturmangfoldloven har fokus på at en skal se artene og artenes leveområder i sammenheng. Grunnvatnet naturreservat er vurdert som et sammenhengende økologisk funksjonsområde for våtmarksfugl.

For å sikre naturreservatet som viktig funksjonsområde for våtmarksfugl må inngrep og forstyrrelser unngås. I tillegg er det viktig at faktorer utenfor ikke forstyrr våtmarksfugl innenfor.

Vernetidspunktet blir ofte brukt som referansetidspunkt. Dette er naturlig i og med at det er tilstanden på vernetidspunktet som har gitt grunnlag for vernevedtaket. I Grunnvatnet var det ikke naturtilstand på vernetidspunktet og naturkvalitetene må vurderes ut fra restaureringstidspunktet. For å overvåke funksjonsområdet kan registrering av forekomsten av utvalgte indikatorarter være et mål for områdets kvaliteter som hekke- og rasteområde

---

<sup>7</sup> **Økologisk funksjonsområde** - område for økologiske prosesser (for fugl vil det være hekking/ungling, næringssøk, skjul, myting osv.)

Tabell 5: Funksjonsområde for våtmarksfugl (hele reservatet samlet)

Tilstandsvariabler	Bevaringsmål	Metode	Tilstandsklasse	Aktuelle tiltak
<b>Areal/arealbruk</b>	<p>Bevare området kvaliteter som hekke- og rasteområde for våtmarksfugler. Naturlig tilhørende arter skal bevares med levedyktige bestander.</p> <p>Antallet hekkende arter skal opprettholdes på tilnærmet samme nivå som i 2007, forutsatt at de populasjonsmessige forutsetningene er tilnærmet de samme.</p>	<p>Overvåking jamfør trase utarbeidet i forbindelse med handlingsplan for horndykker (Bøhn m. fl. 2010). Se figur 1.</p> <p>Systematisk registrering av forekomsten av utvalgte indikatorarter; forekomst av arter (ad) og forekomst av hekking (juv)</p>	<p><u>God</u>: Forekomst/antall ynglende par = definerte måltall (se tabell 6)</p> <p><u>Middels</u>: Forekomst/antall ynglende par er økende og på vei mot definerte måltall</p> <p><u>Dårlig</u>: Forekomst/antall ynglende par er synkende og på vei fra definerte måltall</p>	<p>Systematiske fugleregistreringer minimum hvert 5. år og hvert år av horndykker i Børselva fram til 2015.</p> <p>Unngå forstyrrelse i hekkeperioden / kanalisere ferdsel.</p> <p>Informasjon</p>
<b>Fremmede gjenstander, løse og faste</b>	Hindre oppføring av nye bygninger og andre tekniske anlegg/innretninger av permanent karakter	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<p><u>God</u>: Omfanget av tekniske inngrep er mindre enn på vernetidspunktet.</p> <p><u>Middels</u>: Omfanget av tekniske inngrep er status quo.</p> <p><u>Dårlig</u>: Omfanget av tekniske inngrep har økt i forhold til status på vernetidspunktet.</p>	<p>Forbud gjennom forskrift med etablering av tekniske installasjoner i reservatet.</p> <p>Rydde søppel</p>
<b>Drenering</b>	Alle tekniske inngrep som har en drenerende effekt skal unngås.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<p><u>God</u>: Ingen nye inngrep med drenerende effekt er gjennomført. Eventuelle gamle tiltak er restaurert/tilbakeført til naturtilstanden.</p> <p><u>Dårlig</u>: Våtmarksområdene er påvirket av nye dreneringstiltak.</p>	Forbud gjennom forskrift.
<b>Fremmedartsinnslag</b>	Fremmede arter skal ikke forekomme, og andre problemarter skal holdes på et lavt nivå.	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn	<p><u>God</u>: Fremmede arter skal ikke forekomme</p> <p><u>Middels</u>: Lav bestand av fremmede arter</p>	Fellefangst av mink

<b>Tabell 5: Funksjonsområde for våtmarksfugl (hele reservatet samlet)</b>				
<b>Tilstandsvariabler</b>	<b>Bevaringsmål</b>	<b>Metode</b>	<b>Tilstandsklasse</b>	<b>Aktuelle tiltak</b>
			<u>Dårlig</u> : Stor bestand av fremmede arter som truer verneverdiene	
<b>Ferdsl med kjøretøy</b>	Motorisert ferdsel skal unngås i hekkeperioden	Overvåkes gjennom ordinært oppsyn Statistikk på dispensasjoner	<u>God</u> : Motorferdsel innenfor viktige våtmarksarealer i hekke- og trekkseongen forekommer ikke. <u>Middels</u> : Omfanget av motorferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet. <u>Dårlig</u> : Omfanget av motorferdsel i barmarksseongen har økt i omfang.	Forbud mot motorferdsel gjennom forskrift. Restriktiv dispensasjonspraksis mht å tillate motorferdsel i hekkeperioden
<b>Ikke-motorisert ferdsel</b>	Forstyrrende ikke-motorisert ferdsel i hekke- og trekktiden skal unngås.	Økt oppsyn, spesielt i hekkeperioden	<u>God</u> : Ikke-motorisert ferdsel innenfor ferdselsforbudssoenen forekommer ikke. Ingen forstyrrelse av hekkende fugl i våtmarksområdet. <u>Middels</u> : Omfanget av ferdsel er på samme nivå som på vernetidspunktet Hekkende fugl i våtmarksområdet utsettes for noe forstyrrelse. <u>Dårlig</u> : Omfanget av ferdsel i hekke sesongen har økt i omfang.	Kanaliserer ferdsel og kartlegge omfang av forstyrrelse. Restriktiv dispensasjonspraksis for organisert ferdsel som kan ha en uheldig påvirkning på hekkesuksess eller bruk av områdene til rasting. Informasjon om hvordan man kan vise hensynsfull ferdsel
<b>Eutrofieringstilstand (EU)</b>	Meget god eller god tilstand i delområde B	Målinger av farge, total – fosfor og total organisk karbon (TOC) hvert 5. år	Klassegrenser for elvetype R – N5 etter Vanddirektivet	Etablere kantvegetasjon og redusere avrenning fra landbruk utenfor reservatet – samarbeid med kommune og grunneiere

<b>Tabell 6: Måltall for hekkende våtmarksfugl</b>	
<b>Naturkvalitet</b>	<b>Måltall</b>
<b>Brunnakke</b>	Hekkebestand på minimum 30 par Mytebestand på minimum 50 individ
<b>Fiskemåke</b>	Hekkebestand på minimum 10 par
<b>Brushane (VU)</b>	1 leik med minimum 5 hanner
<b>Hettemåke (NT)</b>	Hekkebestand på minimum 15 par
<b>Horndykker</b>	Hekkebestand på minimum 10 par i Børselva og minimum 40 par i resten av reservatet
<b>Rødnebbterne</b>	Hekkebestand på minimum 20 par
<b>Rødstilk</b>	Hekkebestand på minimum 20 par
<b>Sangsvane</b>	Hekkebestand på minimum 8 par

	Mytebestand på minimum 30 individ
<b>Sivsanger</b>	Hekkebestand på minimum 30 par
<b>Smålom</b>	Hekkebestand på minimum 1-2 par
<b>Småspove</b>	Hekkebestand på minimum 8 par
<b>Storlom (NT)</b>	Hekkebestand på minimum 5 par
<b>Svømmesnipe</b>	Årlig hekking av minimum 5 par
<b>Toppand</b>	Hekkebestand på minimum 30 par Mytebestand på minimum 50 individ